

2021 Pilar-3

Innhold

1	Innledning	s. 4
2	Kapitalkrav og kapitalmål	s. 5
	2.1 Kapitaldekningsregelverket	s. 5
	2.2 Pilar 1 – Minimumskrav til ansvarlig kapital	s. 5
	2.3 Pilar 2 – Vurdering av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging.	s. 6
	2.4 Pilar 3 – Offentliggjøring av informasjon	s. 7
	2.5 Konsernets kapitalmål	s. 7
3	Regulatorisk kapital	s. 8
	3.1 Konsolidering for kapitaldekningsformål	s. 8
	3.2 Regulatorisk kapitaldekning	s. 8
	3.3 Uvektet kjernekapitalandel	s. 10
4	Konsern	s. 12
	4.1 Konsernstruktur	s. 12
	4.2 Organisasjonskart	s. 13
	4.3 Risiko- og kapitalstyring	s. 13
	4.3.1 Overordnet risikoprofil	s. 13
	4.3.2 Rammeverk for risiko- og kapitalstyring	s. 14
	4.3.3 Sentrale roller og ansvarsområder	s. 16
	4.4 Godtgjørelsesordninger	s. 18
	4.5 Overordnet risikoeksponering	s. 19
5	Kredittrisiko	s. 20
	5.1.1 Styring og kontroll av kredittrisiko	s. 20
	5.1.2 Eksponering	s. 22
6	Markedsrisiko	s. 27
	6.1 Styring og kontroll av markedsrisiko	s. 27
7	Likviditetsrisiko	s. 28
	7.1 Styring og kontroll av likviditetsrisiko	s. 28
	7.2 Porteføljeinformasjon	s. 28
	7.2.1 Diversifisering og langsiktig finansiering	s. 28
	7.2.2 Overlevelse	s. 30
8	Operasjonell risiko	s. 31
	8.1 Styring og kontroll av operasjonell risiko	s. 31
	8.1.1 Risikoanalyser	s. 31
	8.1.2 Tap, hendelser og kundeklager	s. 31
	8.1.3 Kontinuerlig forbedring	s. 31
	8.1.4 Lederbekreftelsen	s. 31
9	Compliance risiko	s. 32
	9.1 Styring og kontroll	s. 32
10	Eierrisiko	s. 33
	10.1 Styring og kontroll	s. 33
	10.2 Eksponering	s. 33
11	ESG-risiko	s. 34
	11.1 Strategi	s. 34

1. Innledning

Pilar 3 er et myndighetsfastsatt krav til offentliggjøring av informasjon om kapital- og risikoforhold. Dette dokumentet gir en beskrivelse av risiko- og kapitalstyring i SpareBank 1 Ringerike Hadeland og skal dekke kapitaldekningsreglenes spesifikke krav om offentliggjøring av finansiell informasjon i henhold til [CRR/CRD IV forskriftens del XI og Finanstilsynets rundskriv 5/2018](#). Informasjonen er ment å gi markedsaktører bedre grunnlag for å vurdere:

- Bankens risikonivå
- Bankens risikostyring og kontroll
- Bankens kapitalsituasjon og kapitalbehov

Som hovedregel oppdateres dokumentet årlig, men dersom det skjer vesentlige endringer med betydning for vurdering av konsernets finansielle stilling vil dokumentet oppdateres med ny informasjon. Periodisk informasjon om kapitaldekningen og minimumskrav til ansvarlig kapital er tilgjengelig i SpareBank 1 Ringerike Hadelands kvartalsrapporter.

Alle tall er oppgitt i millioner kroner dersom ikke annet er beskrevet.

Utover den informasjonen som er tilgjengelig i dette dokumentet med vedlegg vises det til Om oss/investor på SpareBank 1 Ringerike Hadeland sin hjemmeside, www.rhbank.no.

2. Kapitalkrav og kapitalmål

2.1 Kapitaldekningsregelverket

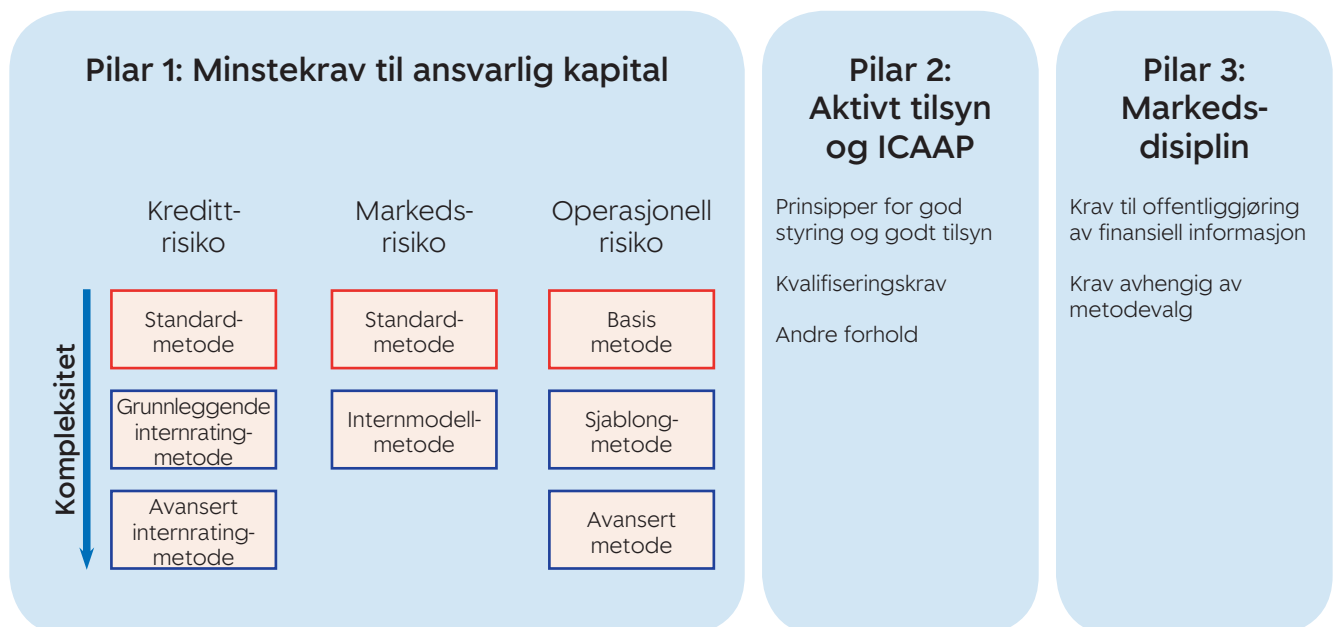
Kapitaldekningsregelverket bygger på en standard for kapitaldekningsberegninger hvor formålet er å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom:

- Mer risikosensitivt kapitalkrav
- Bedre risikostyring og kontroll
- Tettere tilsyn
- Mer informasjon til markedet

Kapitaldekningsregelverket baseres på tre pilarer, hvorav pilar 3 dekkes av dette dokumentet.

- Pilar 1 omhandler minimumskrav til ansvarlig kapital
- Pilar 2 vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging
- Pilar 3 omhandler markedsdisiplin og krav til ekstern rapportering av risikoforhold

Kapitaldekningsregelverket inneholder ulike metoder for beregning av kapitalkravet i pilar 1 og pilar 2. SpareBank 1 Ringerike Hadeland benytter, som de fleste sammenlignbare banker, standardmetode for beregning av kredittrisiko og markedsrisiko, samt basismetoden for operasjonell risiko.

2.2 Pilar 1 – Minimumskrav til ansvarlig kapital

Det følger av finansforetaksloven at banker som et minimum skal ha en ren kjernekapital, kjernekapital og ansvarlig kapital på henholdsvis 4,5, 6 og 8 prosent målt mot risikovektet balanse. I tillegg kommer et samlet bufferkrav på 6,5 prosent per 31. desember 2021. Bufferkravene skal oppfylles med ren kjernekapital og kravene gjelder på morbank og på konsolidert nivå.

Systemrisikobuffersatsen økte fra 3 til 4,5 prosent fra utgangen av 2020 for foretak som bruker avansert IRB, og fra utgangen av 2022 for øvrige foretak. SpareBank 1 Ringerike Hadeland er ikke utpekt som nasjonal systemviktig bank.

Kravet til motsyklisk kapitalbuffer fastsettes av Finansdepartementet hvert kvartal, og følger av myndighetenes vurdering av risiko for finansielle ubalanser. Kravet er begrenset av en ramme i intervallet 0 – 2,5 prosent. Den motsyklisk kapitalbuffersatsen er på 1,0 % gjeldende fra 13. mars 2020. Norges Bank besluttet en økning til 1,5 % juni 2021 (med virkning fra 30. juni 2022), men allerede i desember 2021 ble det besluttet å øke til 2,0 % med virkning fra 31.12.22. Norges Bank uttalte samtidig at de ser for seg at bufferkravet øker til 2,5 prosent i løpet av 1. halvår 2022 med virkning 1 år frem i tid.

Til sammen gir dette banken et minste- og bufferkrav til ren kjernekapitaldekning, kjernekapital og kapitaldekning etter pilar 1 som oppsummert i tabellen under:

	31.12.2021			31.12.2023 MBK = 2,5%		
	Systemviktige	IRB-A	Øvrige	Systemviktige	IRB-A	Øvrige
Ren kjernekapitaldekning	14,5 %	12,5 %	11,0 %	16,0 %	14,0 %	14,0 %
Kjernekapitaldekning	16,0 %	14,0 %	12,5 %	17,5 %	15,5 %	15,5 %
Kapitaldekning	18,0 %	16,0 %	14,5 %	19,5 %	17,5 %	17,5 %

* MBK = motsyklisk kapitalbuffer

2.3 Pilar 2 – Vurdering av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging.

I tillegg til minstekrav til ansvarlig kapital etter pilar 1, krever pilar 2 i kapitaldekningsregelverket at bankene gjennomfører en intern kapitalvurderingsprosess (Internal Capital Adequacy Assessment Process - ICAAP) for å ta stilling til foretakets samlede kapitalbehov. Kapitalbehovet skal dekke risikoer som det ikke i tilstrekkelig grad er tatt hensyn til i beregning av minimumskravet etter pilar 1.

Formålet med prosessen er å gjennomføre en strukturert og dokumentert prosess for vurdering av konsernets risikoprofil for å sikre at banken har tilstrekkelig kapital til å dekke risikoen forbundet med virksomheten. I tillegg skal banken ha en strategi for å opprettholde tilstrekkelig kapitalnivå hensyntatt forretningsplaner, vekst og tilgang til kapitalmarkedene.

Høsten 2016 publiserte Finanstilsynet rundskriv 12/2016 «Finanstilsynets praksis for vurdering av risiko og kapitalbehov». I 2019 oppdaterte Finanstilsynet tre vedlegg og la til to nye vedlegg til rundskrivet. SpareBank 1 Ringerike Hadeland har tilpasset sin ICAAP-prosess i overensstemmelse med rundskrivet, samt andre føringer som Finanstilsynet har gitt i forbindelse med bankenes vurdering av risiko og kapitalbehov.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har med bakgrunn i overnevnte rundskriv beregnet et pilar 2-tillegg i en prosess som omfatter morbanken, datterselskaper og eierposter i tilknyttede selskaper/felles-kontrollerte virksomheter. Prosessen er basert på en vurdering av risikoeksponering og kvaliteten i styring og kontroll av risiko. Finanstilsynet skal evaluere ICAAP-prosessen og resultatene av prosessen, og fastsetter deretter et pilar 2-krav for hver enkelt bank basert på tilsynets vurdering av risiko og kapitalbehov (Supervisory Review Evaluation Process - SREP).

Finanstilsynet ferdigstilte 2. februar 2018 sin første SREP-vurdering av SpareBank 1 Ringerike Hadeland. Pilar 2-kravet ble satt til 1,7 prosent av risikovektet volum. Kravet ble fastsatt etter en helhetsvurdering av risikoen i banken, særlig knyttet til kreditt-, markeds- og eierrisikoen overfor SpareBank 1 Gruppen. Pilar 2-kravet trådte i kraft 31. mars 2018 og vil gjeldende fram Finanstilsynet gjør et nytt vedtak, normalt senest innenfor en 3 års periode. Finanstilsynet varslet forsinkelser i forbindelse med gjennomføringen av SREP som følge av Covid 19-pandemien og banken vil ikke være gjenstand for ny SREP før i 2022.

2.4 Pilar 3 – Offentliggjøring av informasjon

Formålet med pilar 3 er å bidra til økt markedsdisiplin og gjøre det lettere å sammenligne bankene. Bankene skal offentliggjøre opplysninger som gir markedsaktørene mulighet til å vurdere bankenes risikoprofil, kapitalisering, samt styring og kontroll av risiko. Informasjonen skal gis på en forståelig måte som gjør det mulig å sammenligne ulike banker mot andre finansforetak. Informasjonen skal i all hovedsak offentliggjøres minst årlig samtidig med årsregnskapet.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har tilpasset pilar 3-rapporteringen til rundskriv 5/2018 «*Offentliggjøring av finansiell informasjon – kommisjonsforordninger og anbefalinger fra EBA*», dog hensyntatt bankens størrelse, omfang og kompleksitet (proporsjonalitetsprinsippet).

2.5 Konsernets kapitalmål

Konsernets overordnede strategiske mål settes ut ifra at de skal underbygge en moderat risikoprofil hvor konsernet skal være blant Norges mest solide og lønnsomme regionale finanskonsern.

Konsernets soliditet uttrykkes gjennom den regulatoriske kapitaldekningen, og ved fastsettelse av kapitalnivået legger konsernet vekt på følgende:

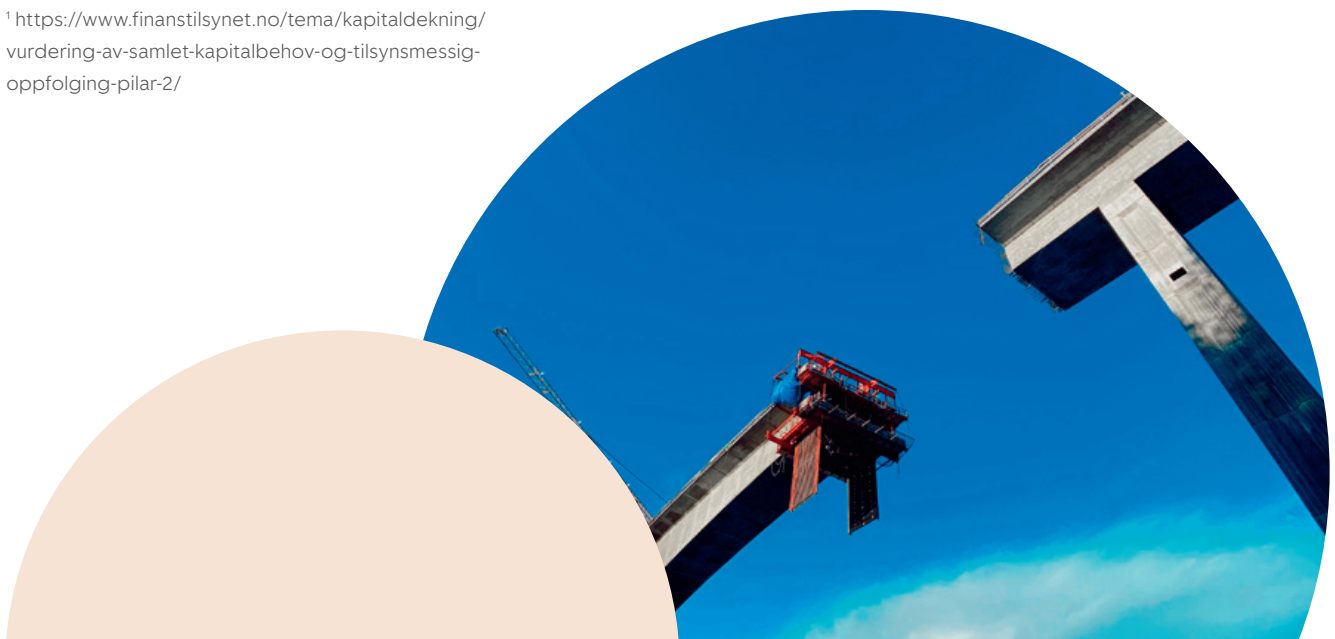
- Tilfredsstillende ren kjernekapitaldekning ut fra ønsket risikoprofil og myndighetsfastsatte krav
- Langsiktig og god tilgang på innlån i kapitalmarkedene
- Tilfredsstillende egenkapitalavkastning
- Stabil og forutsigbar utbyttepolitikk
- Utnyttelse av vekstmuligheter i konsernets markedsområde

Det fastsatte kapitalnivået skal sikre at konsernet har tilstrekkelig kapital til å oppfylle offentlige pålagte myndighetskrav til kapitaldekning.

Myndighetskravet til ren kjernekapital er dynamisk og påvirket av konjunktur- og finansielle sykluser. Styret har derfor besluttet å innføre et dynamisk kapitalmål som hensyntar forventede endringer i regulatoriske krav på kort- og mellomlang sikt definert som «Myndighetskrav + Ledelsesbuffer». Ledelsesbufferen innføres for å sikre at administrasjonen har handlingsrom dersom kapitaldekningen nærmer seg regulatoriske minimumskrav. Kapitalmålet skal hensynta forventede endringer i regulatoriske krav på kort- og mellomlang sikt.

- Kapitalmål til ren kjernekapital: «Myndighetskrav + 1,0 %-poeng»
- Kapitalmål til kjernekapital: «Myndighetskrav + 0,3 %-poeng»
- Kapitalmål til totalkapital: «Myndighetskrav + 0,3 %-poeng»

¹ <https://www.finanstilsynet.no/tema/kapitaldekning/vurdering-av-samlet-kapitalbehov-og-tilsynsmessig-oppfolging-pilar-2/>

3. Regulatorisk kapital

3.1 Konsolidering for kapitaldekningsformål

Bankens investering i datterselskapene EiendomsMegler 1 Ringerike Hadeland og SpareBank 1 Økonomihuset AS faller inn under størrelsesunntaket i CRR/CRD IV forskriftenes §18 og det utarbeides således ikke kapitaldekning på konsolidert nivå. Finanstilsynet har imidlertid pålagt bankene utvidet konsolideringsplikt for eierforetak i samarbeidende gruppe for eierandeler under 10 prosent. Bestemmelsen gjelder eierandeler i andre finansforetak som forestår den virksomheten som samarbeidet omfatter, jfr Finansforetaksloven § 17-13. Banken anvender regelen om forholdsmessig konsolidering av eierandeler i samarbeidende gruppe for SB1 Boligkreditt AS, SB1 Næringskreditt AS, SB1 Kredittkort AS og SB1 Finans Østlandet AS.

De vesentligste forskjellene fra ordinær konsolidering etter IFRS oppstår som følge av forholdsmessig konsolidering av ovenfornevnte selskaper.

Tabellen nedenfor gir en oversikt over selskaper i konsernet og eierandeler i finansielle foretak, og hvordan de behandles etter IFRS-konsolidering og kapitalmessig konsolidering.

Navn	Konsolideringsmetode etter IFRS	Konsolideringsmetode etter kapitaldekning	Beskrivelse av enhet
SpareBank 1 Ringerike Hadeland	Full konsolidering	Full konsolidering	Morbank
EiendomsMegler 1 Ringerike Hadeland	Full konsolidering	Ikke konsolidert	EiendomsMegler
SpareBank 1 Økonomihuset	Full konsolidering	Ikke konsolidert	Regnskap og rådgivning
Samarbeidede Sparebanker AS	Egenkapitalmetoden	Ikke konsolidert	Finansielt holdningsselskap med eierskap i SpareBank 1 Gruppen
SpareBank 1 Boligkreditt AS	Ikke konsolidert	Forholdsmessig konsolidering	Kredittforetak
SpareBank 1 Næringskreditt AS	Ikke konsolidert	Forholdsmessig konsolidering	Kredittforetak
SpareBank 1 Kredittkort AS	Ikke konsolidert	Forholdsmessig konsolidering	Finansieringsselskap
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	Ikke konsolidert	Forholdsmessig konsolidering	Finansieringsselskap

3.2 Regulatorisk kapitaldekning

Ved utgangen av 2021 er konsernet underlagt følgende pilar 1 – krav:

- Ren kjernekapitaldekning: 11,0 %
- Kjernekapitaldekning: 12,5 %
- Totalkapitaldekning: 14,5 %

I tillegg kommer kapitalkravet under pilar 2, fastsatt til 1,7 prosent. Hensikten med pilar 2-kravet er å fange opp kapitalbehov knyttet til risikoer som ikke eller kun delvis dekkes av kapitalkravene under pilar 1.

Tabellen på neste side viser konsernets kapitaldekningsberegninger under pilar 1 per 31. desember 2021.

Forholdsmessig konsolidering

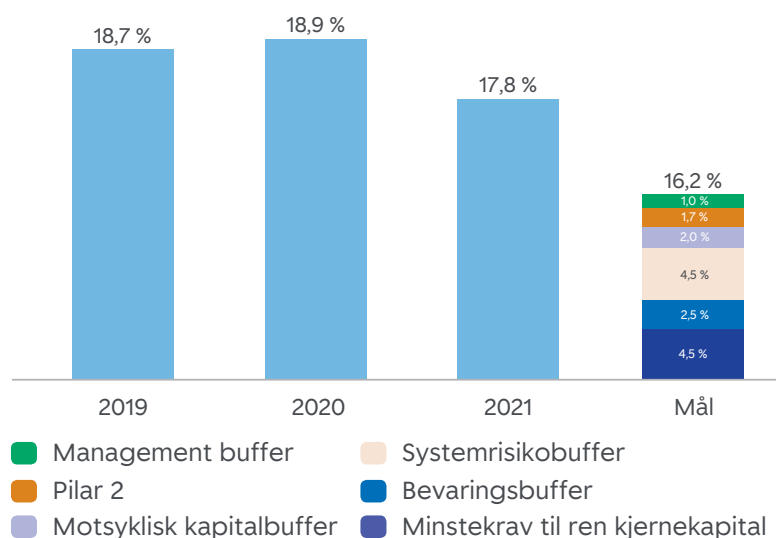
(Beløp i mnok)	31.12.2020	31.12.2021
Ren kjernekapital	3.652	3.674
Kjernekapital	3.694	3.718
Ansvarlig kapital	4.011	4.037
Totalt beregningsgrunnlag	19.363	20.698
Ren kjernekapitaldekning	18,9 %	17,8 %
Kjernekapitaldekning	19,1 %	18,0 %
Kapitaldekning	20,7 %	19,5 %
Uvektet kjernekapitaldekning (Leverage ratio)	9,1 %	8,8 %

MORBANK

(Beløp i mnok)	31.12.2020	31.12.2021
Egenkapitalbevis	1.565	1.565
Overkursfond	492	492
Utjevningfond, grunnfond og kompensasjonsfond	1.661	1.679
Fond for urealiserte gevinster	34	43
Avsatt til gaver og utbytte	35	260
Annen egenkapital	-17	-17
Balansført egenkapital	3.770	4.022
Balansført egenkapital som ikke inngår i kjernekapital	-33	-260
Verdiendringer som følge av kravene om forsvarlig verdsettelse (AVA)	-16	-16
Fradrag for utsatt skatt, goodwill og andre immaterielle eiendeler	-	-
Fradrag for direkte og indirekte investeringer i selskaper i finansiell sektor ¹⁾	-554	-635
Tilleggsfradrag i ren kjernekapital som institusjonen anser som nødvendige	-29	-36
Ren kjernekapital	3.139	3.074
Fondsobligasjoner	-	-
Fradrag for vesentlige og ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	-	-
Kjernekapital	3.139	3.074
Tidsbegrenset ansvarlig kapital	250	250
Fradrag for direkte og indirekte investeringer i selskaper i finansiell sektor ¹⁾	-21	-22
Ansvarlig kapital	3.368	3.302
Risikoveid beregningsgrunnlag:		
Stater	6	12
Lokale og regionale myndigheter	58	31
Offentlige foretak	10	-
Institusjoner	349	248
Foretak	3.900	5.752
Massemarked	2.489	2.336
Pantsikkerhet i eiendom	7.082	6.160
Forfalte engasjementer	19	115
Høyrisikoengasjementer	124	144
Obligasjoner med fortrinnsrett	142	157
Egenkapitalposisjoner	471	528
Øvrige engasjementer	257	253
Sum kredittrisiko	14.907	15.736

Operasjonell risiko	1.395	1.489
Motpartsrisiko derivater (CVA-risiko)	67	42
Totalt beregningsgrunnlag	16.369	17.266
Kapitaldekning		
Ren kjernekapitaldekning	19,2 %	17,8 %
Kjernekapitaldekning	19,2 %	17,8 %
Kapitaldekning	20,6 %	19,1 %
Bufferkrav		
Bevaringsbuffer (2,50 %)	409	432
Motsyklisk buffer (1 %)	164	173
Systemrisikobuffer (3,00 %)	491	518
Sum bufferkrav til ren kjernekapital	1.064	1.122
Minimumskrav til ren kjernekapital (4,50 %)	737	777
Tilgjengelig ren kjernekapital	1.338	1.175
Uvektet kjernekapitaldekning (Leverage ratio)	11,3 %	10,8 %

Utvikling i ren kjernekapitaldekning

* Kapitalmålet per 31.12.2022 er på 16,2 %. Dersom man hensyntar en ytterligere varslet økning i motsyklisk kapitalbuffer til 2,5 % vil kapitalmål være på 16,7 %.

3.3 Uvektet kjernekapitalandel

Uvektet kjernekapitalandel beregnes som konsernets kjernekapital som andel av konsernets eksponeringsmål. Eksponeringsmål defineres som summen av balanseførte eiendeler tillagt ikke-balanseførte trekkrettigheter, garantier og ubenyttede rammer. SpareBank 1 Ringerike Hadeland er per 31.12.2021 underlagt et minstekrav til ansvarlig kapital på 5 prosent. Konsernets mål om uvektet kjernekapitalandel er minimum 6 prosent.

Tabellen nedenfor viser uvektet kjernekapitalandel per 31.12.2021.

Eksposering på balansen (ekslusiv derivater og gjensalgsvtaler)

Sum eiendeler (fratrukket derivater, gjensalgsvtaler)	40.383
Eiendeler fratrukket i kjernekapital	-17
Sum eiendeler fratrukket derivater, gjensalgsvtaler samt fradrag i kjernekapital	40.366

Derivateksposeringer

Refinansieringskostnader for derivater	455
Potensiell fremtidig eksponering for derivater	203
(-) Mottatt sikkerhet for derivateksposeringer	-263
(-) CCP- elementer av kundeclarede engasjementer i form av eksponering i derivater	-
Sum derivateksposering	396

Sikrede finansieringstransaksjoner (gjensalgsvtaler)

Bruttoverdi av sikrede finansieringstransaksjoner (gjensalgsvtaler)	
(-) Effekt av motregning	
Fremtidig eksponering for motpartsrisiko	
Sum sikrede finansieringstransaksjoner (gjensalgsvtaler)	

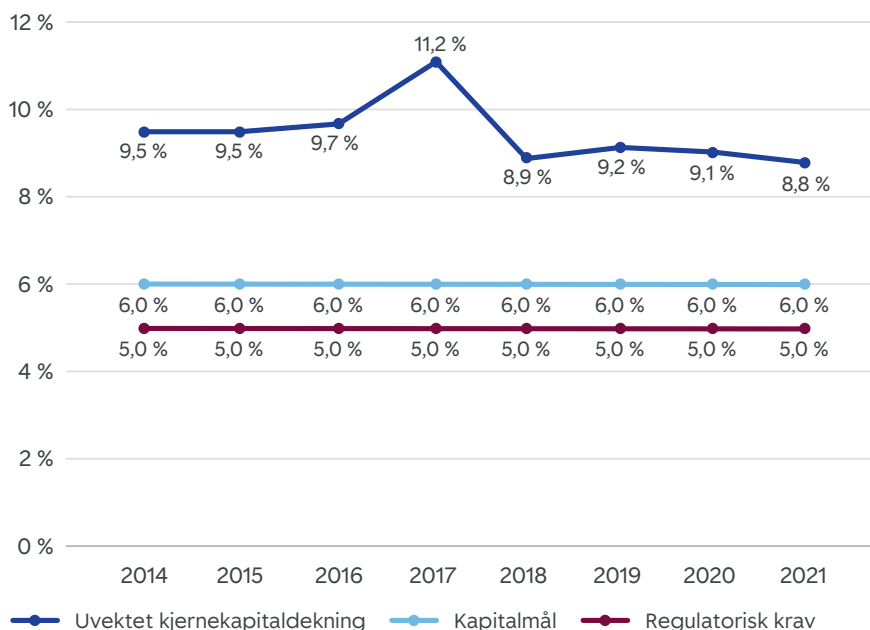
Poster utenom balansen

Nominell verdi av utenombalanseposter	924
-Justering for konverteringsfaktorer	535
Eksponering for poster utenom balansen	1.459

Kapital- og eksponeringsmål

Kjernekapital	3.718
Eksponeringsmål	42.221
Uvektet kjernekapitalandel	8,8 %

Utvikling i uvektet kjernekapitalandel

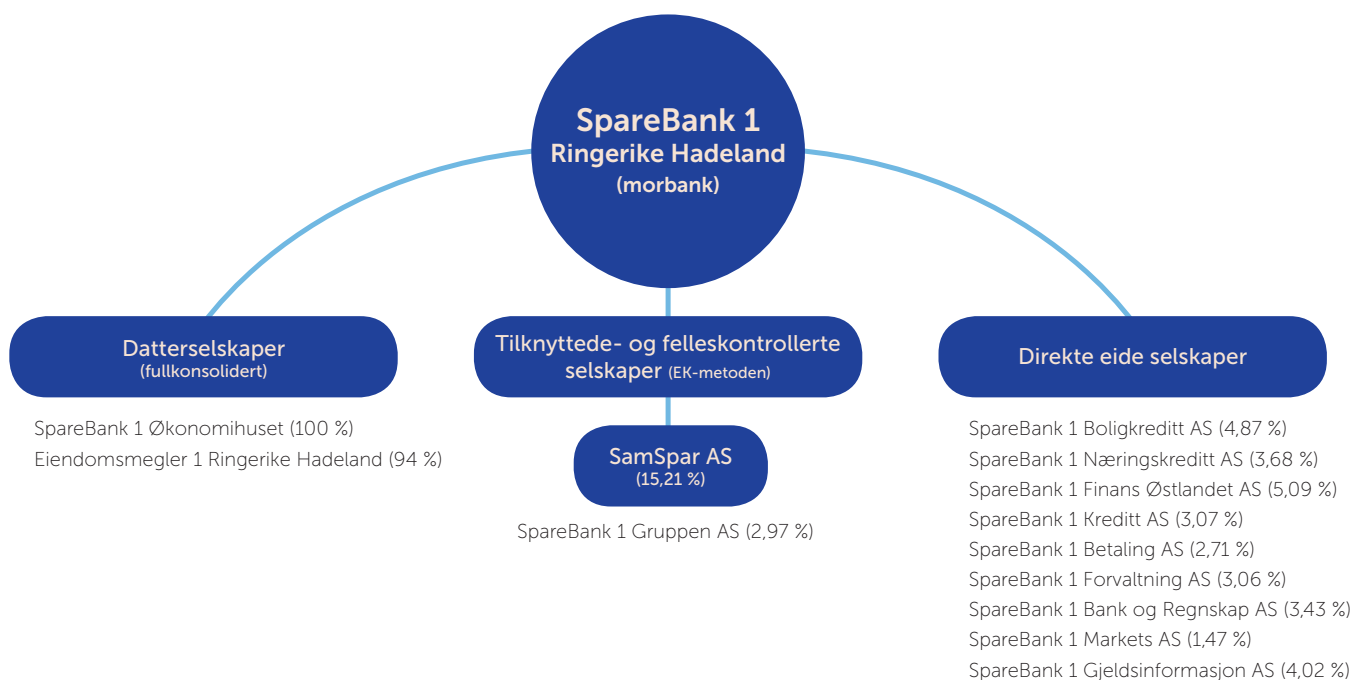
* Forholdsmessig konsolidert f.o.m. 2018

4. Konsern

4.1 Konsernstruktur

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har hovedkontor i Hønefoss og til sammen 4 kontorer i Ringerike- og Hadelandsregionen, samt Nittedal. Konsernets hovedvirksomhet er salg og formidling av finansielle produkter og tjenester, samt eiendomsmegling og regnskapstjenester/økonomisk rådgivning.

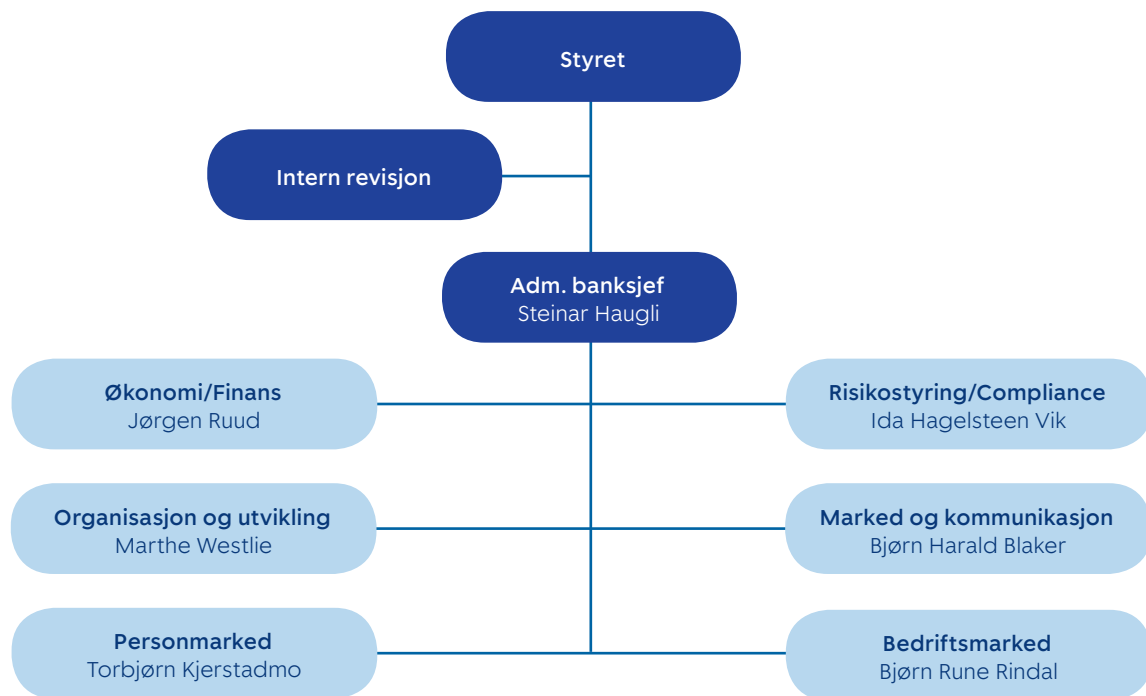
Bankkonsernet SpareBank 1 Ringerike Hadeland omfatter per 31. desember 2021 morbanken, to datterselskaper og en felleskontrollerte virksomhet.

For nærmere informasjon om virksomheten i konsernet, SpareBank 1 Gruppen og banksamarbeidet, se side 16-20 i årsrapporten 2021 som er lagt ut på bankens hjemmeside.

4.2 Organisasjonskart

Morbanken SpareBank 1 Ringerike Hadeland er per 31.12.2021 organisert slik det fremgår av figuren nedenfor.

For nærmere informasjon om styre og ledelsen, se side 24-27 i årsrapporten 2021 som er lagt ut på bankens hjemmeside.

4.3 Risiko- og kapitalstyring

4.3.1 Overordnet risikoprofil

Kjernevirksomheten til SpareBank 1 Ringerike Hadeland er å skape verdier gjennom å ta bevisst og akseptabel risiko. Konsernet bruker betydelige ressurser på å utvikle gode risikostyringssystemer og -prosesser.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland skal ha en moderat risikoprofil. Risiko- og kapitalstyring skal støtte opp under konsernets strategiske målbilde og bidra til opprettholdelse av ønsket risikoprofil. Risiko- og kapitalstyringen skal videre sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- Å ha en tydelig bedriftskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring og konsernets verdigrunnlag
- Å ha en god forståelse av hvilke risikoer som er drivere for inntjening, kostnader og tap
- Å i størst mulig grad prise tjenester og produkter i tråd med underliggende risiko
- Å ha en tilstrekkelig soliditet sett i forhold til langsiktige strategiske mål og valgt og risikoprofil
- Å utnytte diversifiseringsgevinster
- Å unngå at uventede enkelthendelser skader konsernets finansielle stilling i alvorlig grad

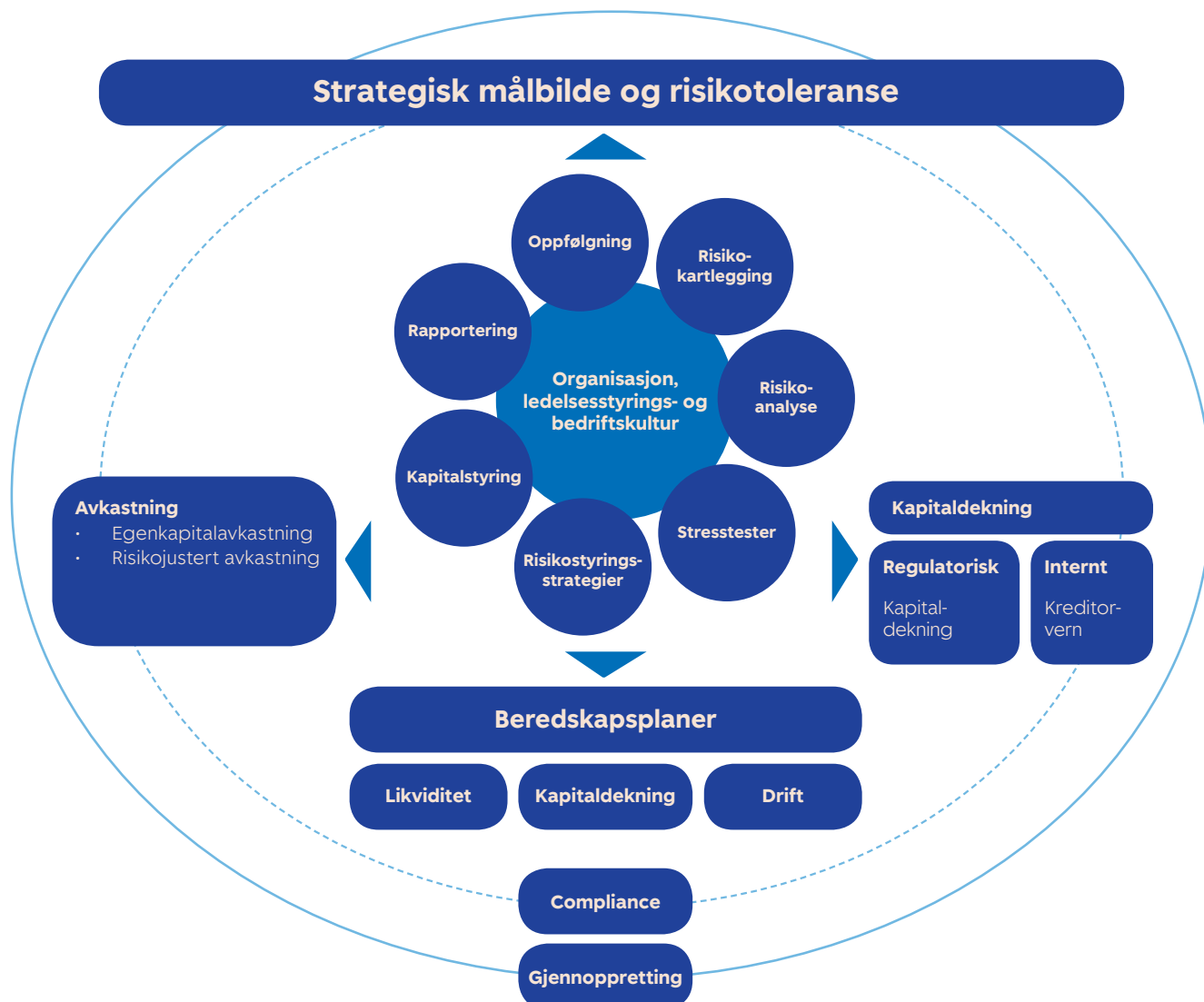
Målsatt risikoprofil skal reflekteres i øvrige deler av rammeverket for risikostyring, eksempelvis ved fastsettelse av fullmakter og rammer for operativ styring.

4.3.2 Rammeverk for risiko- og kapitalstyring

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring er virksomhetsstyringen bygget på følgende rammeverk:

- Konsernets strategiske målbilde
- Organisering og bedriftskultur
- Risikokartlegging
- Risikoanalyse
- Finansiell framskriving og stresstester
- Risikostrategier (fastsettelse av risikoevne og risikovilje)
- Kapitalstyring (inkl. avkastning og kapitaldekning)
- Rapportering og oppfølging
- Evaluering og tiltak
- Beredskapsplaner
- Compliance (etterlevelse)
- Gjenoppretting

Sammenhengen mellom de enkelte elementene kan oppsummeres som i figuren nedenfor

4.3.2.1 Strategisk målbilde og risikotoleranse

Rammeverket for risiko- og kapitalstyring tar utgangspunkt i konsernets strategiske målsetninger uttrykt i konsernstrategien og ønsket risikoprofil slik denne er fastsatt i konsernets overordnede risikostrategi og policy for risiko- og kapitalstyring.

4.3.2.2 Risikoidentifikasjon og -analyse

Prosesen for risikoidentifikasjon er framoverskuende og dekker alle vesentlige risikoområder og skal gjennomføres minimum årlig eller oftere når særlige forhold tilsier det. Risikoanalysen skal danne grunnlag for hvordan konsernet forstår og styrer risikoene. For de områder hvor risikoen vurderes som høy skal det implementeres nye kontroll- og styringsverktøy eller foretas en vurdering om aktiviteten skal legges ned.

4.3.2.3 Finansiell framskriving og stresstester

Det foretas to finansielle framskrivinger, minimum årlig:

- Finansiell framskriving av forventet utvikling de neste 3-5 årene
- Finansiell framskriving av et alvorlig, men ikke usannsynlig økonomisk tilbakeslag de neste 3-5 årene.

Den finansielle framskrivingen av forventet utvikling bygger på konsernets prognose for gjeldene periode. Prognosen gjenspeiler konsernets strategiske målbilde, virksomhetsplaner, krav til kapitaldekning og forventet utvikling i makrobildet i framskrivingsperioden. Formålet med framskrivingen er å belyse hvordan dette påvirker konsernets finansielle utvikling målt i egenkapitalavkastning, fundingsituasjon og kapitaldekning.

Formålet med en finansiell framskriving av et alvorlig økonomisk tilbakeslag er å:

- Vurdere den potensielle tapssituasjonen ut ifra ulike konjunktursituasjoner
- Vurdere sårbarheten til porteføljer/aktiviteter
- Øke forståelsen av hvordan sjokk virker på konsernets lønnsomhet, likviditetssituasjon og kapitaldekning
- Identifisere svakheter i konsernets risikostrategier og prosesser som et hjelpemiddel for å utvikle risiko-reducerende tiltak og utarbeidelse av krise- og beredskapsplaner

4.3.2.4 Risikostrategier

Styret har vedtatt risikostrategier knyttet til alle vesentlige risikoområder, samt overordnet policy for risiko- og kapitalstyring og policyer knyttet til alle vesentlige risikoområdene.

Policy for risiko- og kapitalstyring er konsernets interne rammeverk for styring og kontroll. Policyen gir føringer for konsernets overordnede holdninger og prinsipper til risikostyring, og skal sikre at konsernet etablerer og vedlikeholder en effektiv og hensiktsmessig risikostyringsprosess. Dokumentet fastsettes av styret og revideres ved behov, minimum årlig.

De underliggende risikostrategiene og –policyene er styrets instrumenter for fastsettelse av ønsket risikoprofil innenfor ulike risikoområder og skal sikre at man styrer risikoene i tråd med denne. De underliggende risikostrategiene og –policyene fastsettes av styret og revideres ved behov, minimum årlig.

4.3.2.5 Kapitalstyring

Konsernet skal ha en kapitalstyring som bidrar til:

- Tilfredsstillende ren kjernekapitaldekning ut fra ønsket risikoprofil og myndighetsfastsatte krav
- Langsiktig og god tilgang på innlån i kapitalmarkedene
- Tilfredsstillende egenkapitalavkastning
- Stabil og forutsigbar utbyttepolitikk som sier at minst halvparten av konsernets resultat skal deles ut kontant
- Utnyttelse av vekstmuligheter i konsernets markedsområde

På grunnlag av det strategiske målbylde og resultatet av kapitalvurderingsprosessen skal det årlig utarbeides en kapitalplan. Det skal som et minimum benyttes to ulike framskrivinger av konsernets utvikling for de neste 3-5 årene basert på en forventet utvikling i perioden, samt en situasjon med alvorlige, men ikke usannsynlig økonomiske tilbakeslag. Med grunnlag i framskrivingene skal styret og ledelsen foreta en samlet vurdering av om kapitalnivået er tilstrekkelig og tilpasset konsernets risikoprofil og strategiske målbylde.

Konsernets målsetninger om ren kjerne-, kjernekapital- og samlet kapitaldekning skal sikre tilstrekkelig kapital til å oppfylle myndighetspålagte kapitalkrav og ivareta vernet av konsernets kreditorer.

4.3.2.6 Rapportering og oppfølging

Risikorapporteringen har som formål å sikre at alle virksomhetsområder har tilgang på tilstrekkelig og pålitelig risikorapportering. Dette skal sikre oversikt over aktuell risikoeksponering og eventuelle svakheter i risikostyringsprosessen. Rapporteringen skal danne grunnlag for utarbeidelse og oppfølging av aktiviteter og handlingsplaner/kontrollplaner på bakgrunn av funn og vurderinger fra kontroller og risikovurderinger.

Den løpende risikoeksponeringen skal overvåkes. Alle ledere er ansvarlige for den daglige risikostyringen innenfor eget ansvarsområde og skal påse at risikoeksponeringen er innenfor besluttede rammer.

Den overordnede risikoeksponering og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske risikorapporter til styret og ledelsen. Overordnet risikoovervåking og rapportering foretas av avdeling for risikostyring og compliance. Formålet med oppfølgingen er videre å vurdere hvor effektiv prosessen for risikostyringen er over tid, og sikre at nødvendige handlinger eller endringer blir gjennomført.

Konsernet har etablert indikatorer med grenseverdier for oppfølging og overvåking. På denne måten sikres tidsriktige vurderinger av behov for eskalering ved negativ utvikling i en eller flere indikatorer.

4.3.2.7 Beredskapsplaner

Konsernets kjernevirksomhet er å ta risiko. Dette vil over tid kunne påføre konsernet større uventede tap, på tross av gode risikostyringssystemer og prosesser. En slik situasjon vil kunne medføre alvorlig press på kapitaldekning, likviditet og drift. Konsernet har utarbeidet beredskapsplaner som inntre dersom banken nærmer seg kritiske nivåer innenfor ulike risikoområder og kapitalnivåer.

4.3.2.8 Compliance (etterlevelse)

Konsernet er opptatt av å ha gode prosesser for å sikre etterlevelse av gjeldende lover og forskrifter slik at konsernet ikke påføres sanksjoner eller annet økonomisk tap som følge av brudd på disse. Effektive virkemidler for å oppnå dette er:

- Et tydelig verdigrunnlag som er klart kommunisert og forstått i bankens organisasjon
- Retningslinjer og rutiner for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover og forskrifter
- Retningslinjer og rutiner for å følge opp og rapportere etterlevelse av lover og forskrifter

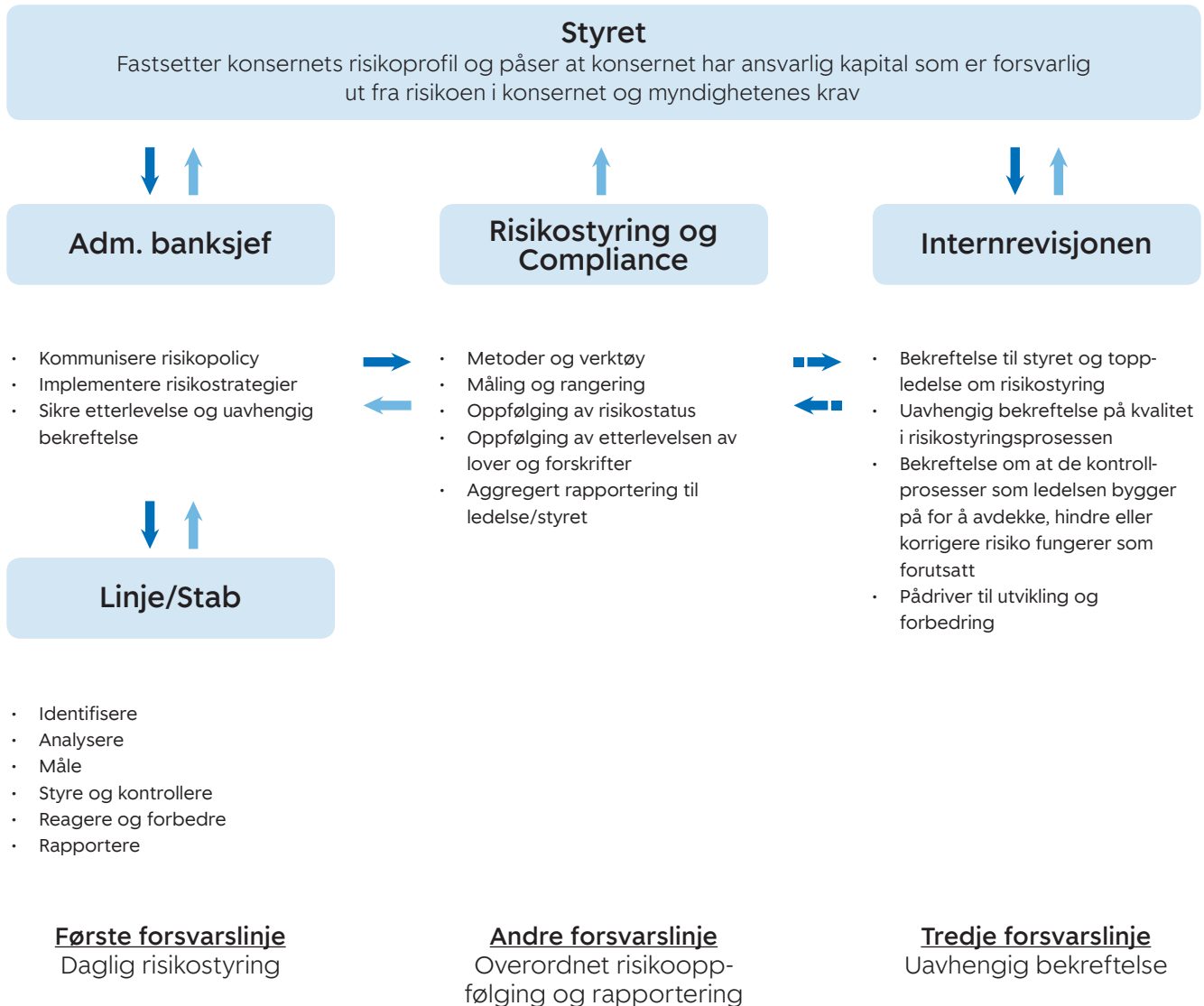
4.3.2.9 Gjenopprettingsplan

Konsernet har i tillegg til ordinære beredskapsplaner etablert en egen gjenopprettingsplan som angir konkrete og gjennomførbare tiltak for håndtering av finansielle krisesituasjoner. Gjenopprettingsplanen skal ikke forutsi finansielle kriser, men identifisere og vurdere konsernets muligheter for å gjenopprette finansielle styrke og levedyktighet i situasjoner der konsernet er satt under sterkt press.

4.3.3 Sentrale roller og ansvarsområder

Styring og kontroll omfatter alle prosesser og kontrolltiltak som er iverksatt av bankens ledelse for å sikre en effektiv drift og gjennomføring av bankes strategier.

Banken legger videre vekt på uavhengighet i risikostyringen. Ansvaret for risikostyringen er derfor delt mellom ulike grupper i henhold til figuren på neste side.

➡ Instruks, rammer og fullmakter ➡ Formell rapportering ➡ Adgang til rapportering

Modellen skal sikre uavhengighet i beslutning og rapportering. Et viktig prinsipp er at risikostyringsprosessen er en integrert del av den daglige virksomheten, hvor adm. banksjef og alle ledere og ansatte i konsernet utgjør første linje. Andre linje består av risikostyrings- og compliancefunksjonen. Tredje linje består av internrevisjon. Det primære ansvaret for god styring og kontroll ligger i første linje, gjennom alle ansattes ansvar for å utføre sitt arbeid i tråd med gjeldende fullmakter, instruks og retningslinjer.

Styret har ansvaret for å påse at konsernet har en ansvarlig kapital som er forsvarlig ut fra strategisk mål bilde, vedtatt risikoprofil og myndighetspålagte krav. Styret fastsetter de overordnede målsettingene relatert til risikoprofil og avkastning. Styret fastlegger videre overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risiko- og kapitalstyringen i konsernet, samt etiske retningslinjer som skal bidra til høy etisk standard. Videre skal styret påse at ledelsen sørger for en hensiktsmessig og effektiv risikostyringsprosess i samsvar med lover, forskrifter og myndighetenes forventninger, samt fastsette beredskaps- og kontinuitetsplaner for å sikre at driften kan videreføres og tap begrenses ved vesentlige uforutsette hendelser.

Styrets arbeid er nedfelt i en årsplan som oppdateres årlig. Dette sikrer at styret har tilstrekkelig tid til og fokus på sentrale oppgaver.

Styret har egne utvalg for risikostyring, revisjon og godtgjøring. Utvalgene skal bistå styret i forberedelsen av saker, men beslutningen skal fastsettes av styret samlet. Instruks for utvalgene fastsettes av styret. Risikoutvalget er et forberedende organ for styret i saker som vedrører konsernets risikostyring og internkontroll, mens revisjonsutvalget forbereder saker som vedrører finansiell informasjon og internkontroll knyttet til denne. Utvalgene består av de samme tre medlemmene utgått av styret, men utvalgene har ikke samme leder. Godtgjøringsutvalget skal tilsvarende bistå styret i dets arbeid med ansettelsesvilkår for administrerende direktør, samt når det gjelder hovedprinsipper og strategi for kompensasjon av det øverste ledersjikt i konsernet. Godtgjøringsutvalget består av tre styremedlemmer.

Administrerende banksjef har ansvaret for den overordnede risikostyringen. Det betyr at administrerende banksjef er ansvarlig for at det implementeres effektive risikostyrings-systemer i konsernet og at risikoeksponeringen overvåkes. Administrerende banksjef er videre ansvarlig for delegering av fullmakter og rapportering til styret.

Ledere av virksomhet- og støtteområdene har ansvaret for den daglige risikostyringen innenfor sine ansvarsområder, og skal påse at risikostyring -og eksponering er innenfor de rammer og fullmakter som er fastsatt av styret eller administrerende banksjef.

Avdeling for risikostyring og compliance er organisert uavhengig av linje- og stabsenhetene og rapporterer direkte til administrerende banksjef. I tillegg har avdelingen adgang til å rapportere direkte til styret. Avdelingen er ansvarlig for uavhengig oppfølging og rapportering av risikoeksponeringen og følger opp at konsernet etterlever gjeldende lover og forskrifter.

I datterselskapene skal det være utpekt en person som skal samarbeide med avdeling for risikostyring og compliance og ivareta risikoansvaret i det respektive datterselskap.

Internrevisjonen rapporterer til styret og er primært styrets, men også administrasjonens redskap for overvåking av risikostyringsprosessens effektivitet og hensiktsmessighet. Internrevisjonens anbefalinger til forbedringer blir løpende gjennomgått og vurdert implementert.

4.4 Godtgjørelsesordninger

SpareBank 1 Ringerike Hadelands godtgjørelse til ledende ansatte er i henhold til de regler og retningslinjer som er fastsatt gjennom forskrift om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksforskriften) § 15-2, siste ledd og rundskriv Godtgjørelsesordninger i finansforetak og verdipapirforetak 2/2020.

Bankens styre har etablert et eget godtgjøringsutvalg som skal bistå styret i dets arbeid med ansettelsesvilkår for administrerende direktør, samt når det gjelder hovedprinsipper og strategi for kompensasjon av det øverste ledersjikt i konsernet. Godtgjøringsutvalget består av tre styremedlemmer. Internrevisor foretar årlig en uavhengig vurdering av bankens praktisering av godtgjørelsesordningen.

Ledende ansatte med videre som faller inn under forskriftens definisjon mottar godtgjørelser i form av fast lønn. Ansvar og myndighet gjenspeiler avlønningen. Den faste godtgjøringen skal gjøre ledere i stand til å ta beslutninger med et langsiktig perspektiv uten unødige hensyn til kort- eller langsiktige insentiver. Fastlønn skal videre bidra til mer gjennomsiktighet om avlønning til ledende personer og støtter opp om prinsippet om likelønn. Fastlønnen vurderes årlig og fastsettes på bakgrunn av lønnsutviklingen i samfunnet generelt og finansnæringen spesielt. Styret besluttet å avvike den generelle bonusordningen for alle ansatte fra og med regnskapsåret 2021.

Det er ingen form for bonusordninger eller forpliktelser om vurdering av bonus overfor administrerende banksjef eller styreleder.

Det er ingen incentivordninger eller forpliktelser knyttet til aksjebasert godtgjørelse til fordel for ansatte eller tillitsvalgte.

Administrerende banksjef har en avtale om mulig førtidspensjonering ved fylte 63 år med full pensjon av ordinær lønn ved fratredelse. Det er ingen andre ansatte i banken som har avtale om førtidspensjon og ingen ansatte har avtale om etterlønn.

4.5 Overordnet risikoeksponering

SpareBank 1 Ringerike Hadeland eksponeres for en rekke ulike typer risiko hvor de viktigste risikogrupperne er:

Kredittrisiko er risiko for tap som følge av kunder eller motparters manglende evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.

Konsentrasjonsrisiko er risikoen for tap som følge av opphoping av eksponeringer mot kunde, bransje og/eller geografiske områder.

Markedsrisiko er risiko for tap som skyldes endringer i observerbare markedskurser som renter, aksjekurser og valutakurser.

Likviditetsrisiko er risikoen for ikke å være i stand til å innfri forpliktelser eller ikke evner å finansiere eiendeler, herunder ønsket vekst, uten vesentlige kostnader.

Operasjonell risiko er risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.

Eierrisiko er risikoen for at konsernet blir påført et negativt resultat fra eierposter i strategisk eide selskap og/eller må tilføre ny egenkapital i disse selskapene.

Omdømmerisiko er risikoen for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, egenkapitalbevisere og myndigheter.

Strategisk risiko er risikoen for svikt i inntjening/tap som følge av feilslåtte strategiske beslutninger, endringer i rammebetingelser, dårlig implementering av beslutninger eller manglende tilpasning til endringer i rammebetingelser.

Compliance risiko er risikoen for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner, bøter, økonomisk tap eller svekket omdømme som følge av manglende etterlevelse av lover, forskrifter eller myndighetsfastsatte retningslinjer.

Bærekraftsrisiko (ESG-risiko) deles i følgende kategorier: (1) risikoen for tap som følge av at endringer i natur-, klima- og/eller miljøforhold (E) har direkte eller indirekte negativ effekt for banken, (2) risikoen for tap som følge av manglende etterlevelse av regulatoriske krav eller markedets forventninger knyttet til menneskerettigheter, arbeidstaker-rettigheter og god forretningsskikk (S), og (3) risikoen for tap som følge av manglende etterlevelse av regulatoriske krav eller markedets forventninger til styring og kontroll (G).

Forretningsrisiko er risikoen for uventede inntekts- og kostnadssvingninger ut fra andre forhold enn kreditt, markeds-, operasjonell- og/eller likviditetsrisiko.

Risikoen for uforsvarlig gjeldsoppbygging er risikoen for at konsernets soliditet reduseres uforholdsmessig som følge av høy andel fremmedfinansiering og overdreven gjeldsoppbygging.

Alle de overnevnte risikotyper er gjenstand for periodisk vurdering, enten alene eller i sammenheng.

5. Kredittrisiko

Kredittrisiko utgjør konsernets største risikoområde. Kredittrisiko defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav.

Kredittrisiko oppstår i tre av bankens forretningsområder; (i) utlån, kreditter og garantier for personkunder, (ii) utlån, kreditter og garantier for bedrifter, og (iii) utlån og investering i banker, obligasjoner og ansvarlige lån.

Bankens tilgang til korrekt og fullstendig finansiell informasjon og generell kredittinformasjon om låntakere er avgjørende for bankens vurdering av den kredittrisiko som er knyttet til den enkelte låntaker. Bankens utlånsportefølje består i hovedsak av lån til private og små -og mellomstore foretak lokalisert i Ringerike-, Hadelands- og Nittedalsregionen. Banken kjenner markedet godt og innhenter nødvendig dokumentasjon som et ledd i kredittbehandlingen.

I tillegg til den spesifikke risiko som ligger i bankens utlånsportefølje, vil bankens fremtidige tapsutvikling også påvirkes av andre faktorer som for eksempel den generelle økonomiske utviklingen, fremtidig rentenivå og bankens løpende håndtering av kredittrisikoen.

Utlån til personkunder er i all hovedsak boligfinansiering. Kvaliteten i personmarkedsporteføljen vurderes å være god. Det meste av personmarkedslånene er sikret med pant i fast eiendom og belåningen er gjennomgående moderat sett opp mot sikkerhetsverdiene. Dette tilsier begrenset tapspotensiale så lenge disse verdiene ikke forringes vesentlig.

Risikoen i bedriftsmarkedsporteføljen vurderes å være moderat. Den totale kreditteksponeringen er størst mot næringseiendom og eiendomsprosjekter hvor engasjementet er sikret med pant i fast eiendom hvor belåningsgraden er gjennomgående moderat sett opp mot sikkerhetsverdiene.

Det har de siste årene vært svært lave tap på utlån og banken følger aktivt opp løpende engasjementer. Kreditter besluttes i henhold til bankens bevilgningsreglement. Overvåking av kredittrisikoen skjer fortløpende gjennom bankens risikoklassifiseringssystem og systemer for tidlig varsling av sentrale utviklingstrekk (early warning). God risikokultur, lavt rentenivå, kombinert med relativt lav arbeidsledighet i bankens markedsområde, er blant årsakene til lave tap og mislighold.

5.1.1 Styring og kontroll av kredittrisiko

Styring og kontroll av kredittrisiko er beskrevet i bankens kredittpolicy. Styret har gjennom dette fastsatt mål og rammer for bankens kredittrisiko. Bankens kredittpolicy er utledet av bankens overordnede strategi og banken skal ha en moderat risikoprofil for kredittrisiko.

Kredittrisikoen styres gjennom rammeverk for kredittinnvilgelse, engasjementsoppfølging og porteføljestyling. Rammene gjennomgås minimum årlig og etterlevelse overvåkes løpende med kvartalsvis rapportering til styret.

Styret er ansvarlig for bankens låne- og kredittinnvilgelser, men delegerer innen visse rammer kredittfullmaktene til administrerende banksjef, som igjen kan delegere disse innenfor egne fullmakter. Utlånsfullmaktene er gradert i forhold til engasjementsstørrelse og risikoprofil.

Det er gjennom uavhengige revisjoner, stikkprøver og øvrig internkontroll ikke avdekket alvorlige brudd på rammer og fullmakter innenfor kredittområdet i 2021. Vurderingen er at kvaliteten på styring og kontroll av kredittrisiko er god ut fra virksomhetens størrelse, omfang og kompleksitet.

5.1.1.3 Eksponering ved mislighold (EAD)

Eksponering ved mislighold (EAD) er en beregnet størrelse som angir eksponering mot kunden ved et fremtidig misligholdstidspunkt. Denne eksponeringen består av henholdsvis utlånsvolum, garantier og innvilgede, men ikke trukne rammer. For trekkrettigheter og garantier benyttes en konverteringsfaktor for å anslå hvor mye av ubenyttede trekkrettigheter og avgitte garantier som blir trukket og gjort gjeldende ved et fremtidig misligholdstidspunkt.

5.1.1.4 Tap gitt mislighold (LGD):

”Tap gitt mislighold” angir hvor mye banken potensielt kan tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser. Banken estimerer tapsgrad for hvert lån basert på forventet realisasjonsverdi (RE-verdi) på underliggende sikkerheter, gjenvinningsgrad på usikret del av lånene samt kostnadene banken har ved å drive inn misligholdte engasjement. RE-verdi beregnes med utgangspunkt i en realisasjons-verdi i en nedgangskonjunktur (downturn-estimat) iht. krav til LGD beregning for interne risiko- og kapitalstyringmodeller (IRBA modeller).

5.1.2 Eksponering

Per 31. desember 2021 var brutto utlån, inkludert utlån overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS og Næringskreditt AS, for banken på NOK 34,4 milliarder kroner, hvorav 23 milliarder kroner er utlån til privatmarkedet og 11,4 milliarder er utlån til bedriftsmarkedet. Brutto tolv månedersvekst utgjorde 7,5 (6,2) prosent. Utlån overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS utgjør 47 prosent av totale brutto utlån til personkunder og er innenfor bankens ramme på maksimalt 50 prosent.

Beløp i MNOK	2021	2020	2019	2018	2017
Privatmarked	22.990	21.578	20.466	19.302	17.777
Bedriftsmarked	11.370	10.382	9.615	8.853	8.028
Brutto utlån	34.360	31.960	30.081	28.155	25.805
- hvorav BKF	10.854	9.891	8.746	8.282	7.402
- hvorav NKF	373	211	107	112	-
	47 %	46 %	43 %	43 %	42 %

Banken har noe høyere næringskonsentrasjonsrisiko i bedriftsmarkedsp porteføljen enn sammenlignbare banker generelt og mot byggeprosjekter og nærings eiendom (omsetning og drift av eiendom) spesielt. Eksponeringen mot eiendomsrelatert virksomhet utgjorde 61,3 (59,2) prosent av bankens BM-portefølje ved utgangen av 4. kvartal 2021.

Tabellen nedenfor viser en oversikt over bankens utvikling i ordinære brutto utlån, ekskludert utlån overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS, fordelt på produkter. Nedbetalingslån utgjorde 89 prosent av bruttoutlån per 31. desember 2021, mens byggelån utgjorde 3 prosent.

Beløp i MNOK	2021	2020	2019	2018	2017
Kasse-/drift og brukskreditter	2.035	2.123	2.343	2.319	2.440
Byggelån	588	569	382	675	424
Nedbetalingslån	20.513	19.323	18.536	16.785	15.559
Sum brutto utlån	23.137	22.015	21.260	19.780	18.423

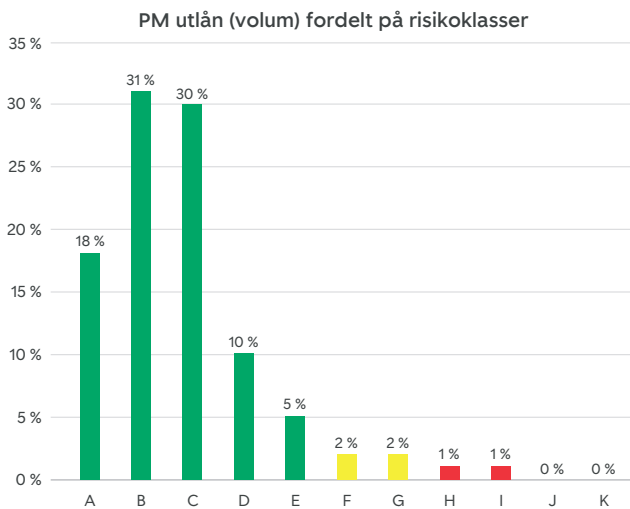
Utlån i kommunene i bankens geografiske kjerneområde utgjorde ca 77 prosent av bankens samlede utlån per 31. desember 2021, mens utlån til kunder i tilgrensede kommuner inkl. Oslo utgjorde 23 prosent av bankens samlede utlånsvolum. Tabellen nedenfor gir en oversikt over bankens fordeling av utlån på geografisk område ekskl. utlån overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS.

	PM					BM				SB 1 RH
	Ringerike	Gran	Jevnaker	Nittedal	Totalt	Ringerike	Hadeland	Nittedal	Totalt	
Totale utlån	6.220	3.318	2.142	1.776	13.456	7.885	2.112	2.500	12.497	25.953
1. Kommunen	56 %	45 %	59 %	55 %	53 %	65 %	42 %	18 %	51 %	52 %
2. Tilhørende kjerneområde	19 %	30 %	20 %	14 %	21 %	9 %	46 %	2 %	14 %	18 %
3. Øvrig markedsområde	5 %	4 %	4 %	1 %	4 %	7 %	0 %	20 %	9 %	6 %
4. Oslo	10 %	12 %	7 %	12 %	10 %	12 %	7 %	35 %	16 %	13 %
5. Øvrig	10 %	9 %	10 %	18 %	11 %	7 %	5 %	25 %	10 %	10 %

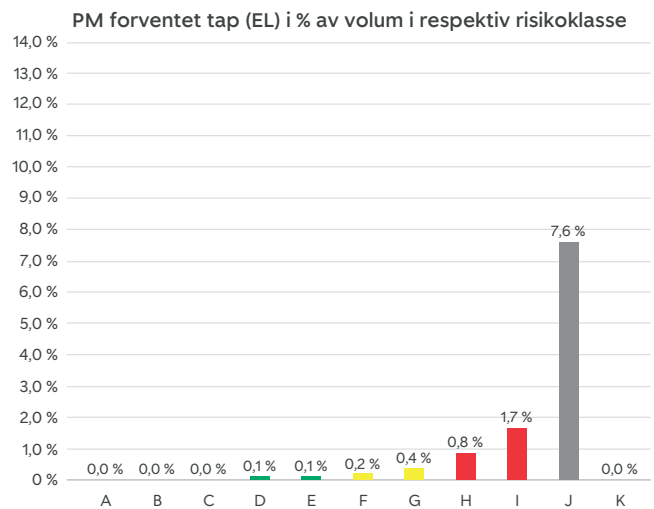
5.1.2.1 Personmarkedet

Risikoen i personmarkedsporteføljen vurderes å være lav. Til tross COVID-19-pandemien og moderat volumvekst i de siste årene, har kredittkvaliteten i utlånsporteføljen vært stabil god over tid. Gjennomsnittssaldoen på boliglånene er cirka 1,5 millioner kroner. Porteføljens risikoparametere oppdateres og overvåkes månedlig. Figur 5.1 viser utlånsporteføljen fordelt på misligholds-klassene A til K. Misligholdsklasse A representerer lavest mulig risiko, mens risikoklasse K og J representerer misligholdte og/eller nedskrevne engasjementer. Ved utgangen av 4. kvartal 2021 har 79 (78) prosent av boliglånsporteføljen en misligholdssannsynlighet på under 0,50 prosent (risikoklasse A-C), mens 94 (93) prosent av boliglånsporteføljen klassifiseres som lavrisikoengasjementer (risikoklasse A-E).

Figur 5.1.

Figur 5.2.

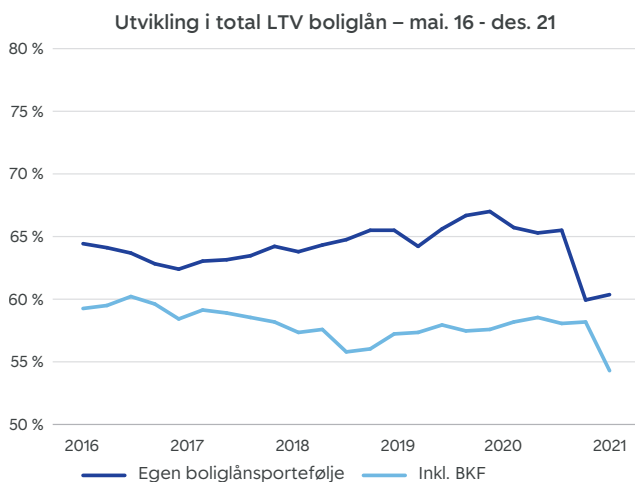

Det meste av personmarkedslånene er sikret med pant i fast eiendom og belåningen er gjennomgående moderat sett opp mot sikkerhetsverdiene. Dette tilsier begrenset tapspotensiale så lenge disse verdiene ikke forringes vesentlig. Forventet tap i porteføljen har vært meget lav over tid. Ved utgangen av 4. kvartal 2021 er det forventende tapet i porteføljen lik 0,07 (0,08) prosent totale utlån, jevnfør figur 5.2.

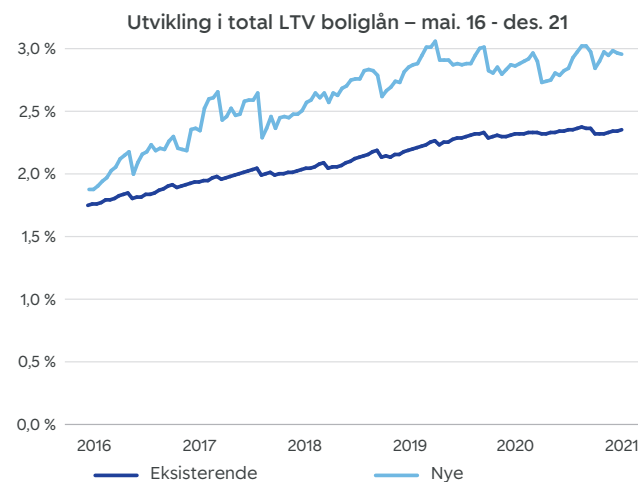
Banken har en gjennomsnittlig belåningsgrad (LTV) i boliglånsporteføljen på 54 (58) prosent inkl. boligkreditt og 61 (66) prosent ekskl. boligkreditt, jevnfør figur 5.3. Nedgangen skyldes oppdateringer av eiendomsverdier. Nå oppdateres alle eiendomsverdier kvartalsvis, mens eiendomsverdiene tidligere ble oppdatert månedlig og da kun for de eiendommene som var eldre enn 24 måneder. Ny prosess skal gi mer oppdaterte verdier. Belåningsgraden beregnes på innvilget ramme. Utviklingen i LTV avhenger således av kundenes avdragsprofil og utvikling i markedsverdien på eiendommene som er stilt som sikkerhet

Samlet belåningsgrad i boliglånsporteføljen ligger i underkant av 2,5 ganger inntekt, mens samlet belåningsgrad for nye kunder ligger rundt 3 ganger inntekten, jevnfør figur 5.4

Figur 5.3.

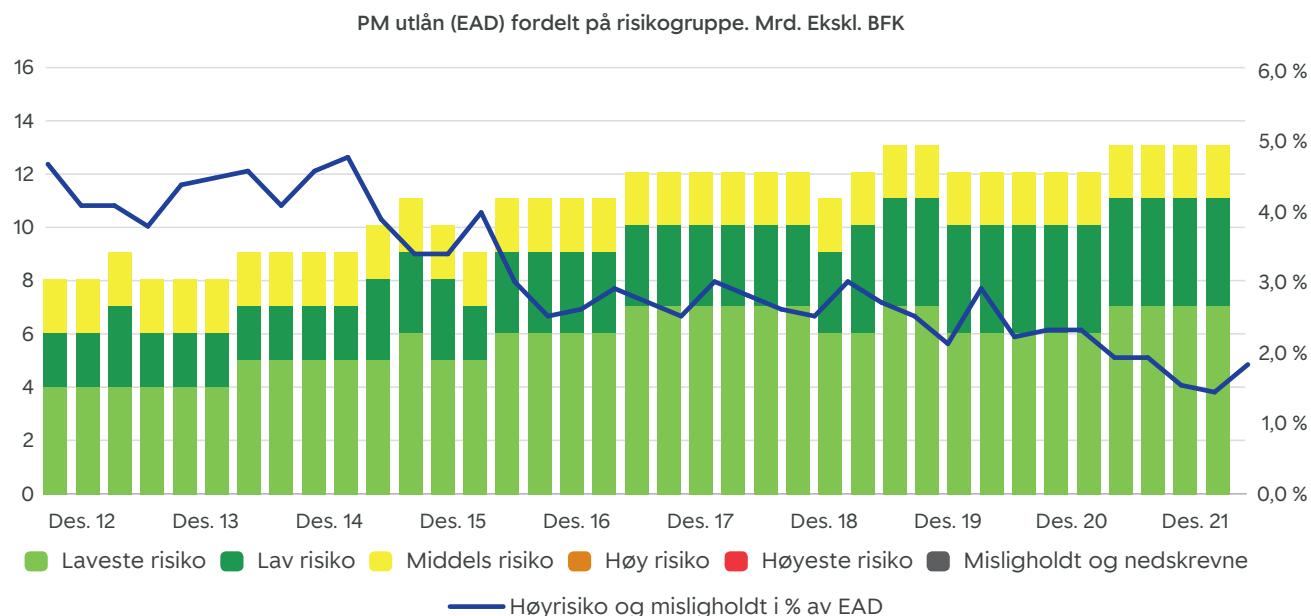

Figur 5.4

Risikoen i bankens PM-portefølje vurderes gjennom bankens kredittmodell som lav, jevnfør figur 5.5. Porteføljen har lav høyrisikoandel, lavt mislighold og lave tap.

Figur 5.5

5.1.2.2 Bedriftsmarkedet

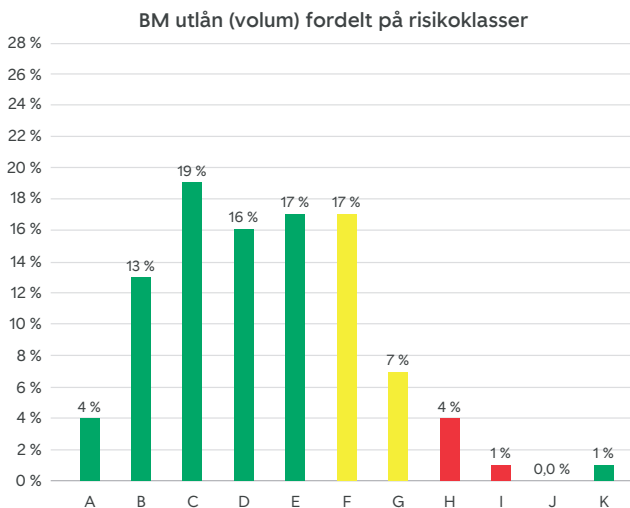
Risikoen i bedriftsmarkedsporteføljen vurderes å være moderat. Den totale kreditteksponeringen er størst mot næringsseiendom og eiendomsprosjekter hvor engasjementet er sikret med pant i fast eiendom hvor belåningsgraden er gjennomgående moderat sett opp mot sikkerhetsverdiene.

Kredittkvaliteten i utlånsporteføljen virker relativt upåvirket av koronapandemien. Både andelen høyrisikokunder og misligholdte engasjementer ligger på svært lave nivåer sett i et 10 års perspektiv. Mislighold og tap er på et lavt nivå sett opp mot total portefølje.

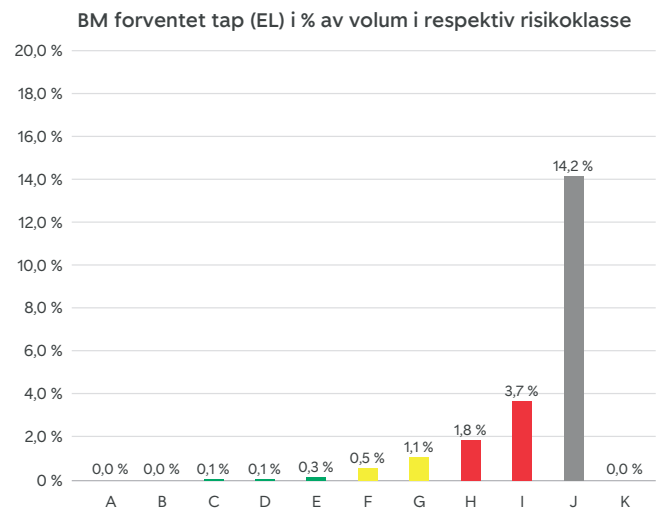
Bankens utlånsportefølje til bedriftsmarkedet gjenspeiler i stor grad næringsstrukturen i bankens region. Under korona-pandemien har flere næringer blitt direkte rammet av smitteverntiltak og har opplevd særlig sterkt fall i omsetningen. Hotell-, restaurant- og reiselivsbransjen er sammen med kultursektoren blant bransjene som har hatt størst omsetningsfall under pandemien. Bankens eksponering mot disse bransjene er lav utgjør kun 1 (2) prosent av porteføljen. Banken har ingen direkte eller indirekte eksponering mot olje og offshore og andre utsatte bransjer.

Porteføljens risikoparametere oppdateres og overvåkes månedlig. Figur 5.6 viser utlånsporteføljen fordelt på misligholdsklassene A til K. Misligholdsklasse A representerer lavest mulig risiko, mens risikoklasse K og J representerer misligholdte og/eller nedskrevne engasjementer. Ved utgangen av 4. kvartal 2021 har 36 (34) prosent av BM-porteføljen en misligholdssansynlighet på under 0,50 prosent (risikoklasse A-C), mens 69 (63) prosent av porteføljen hadde en misligholdssansynlighet under 1,25 prosent (risikoklasse klasse A-E -> lav risiko).

Figur 5.6

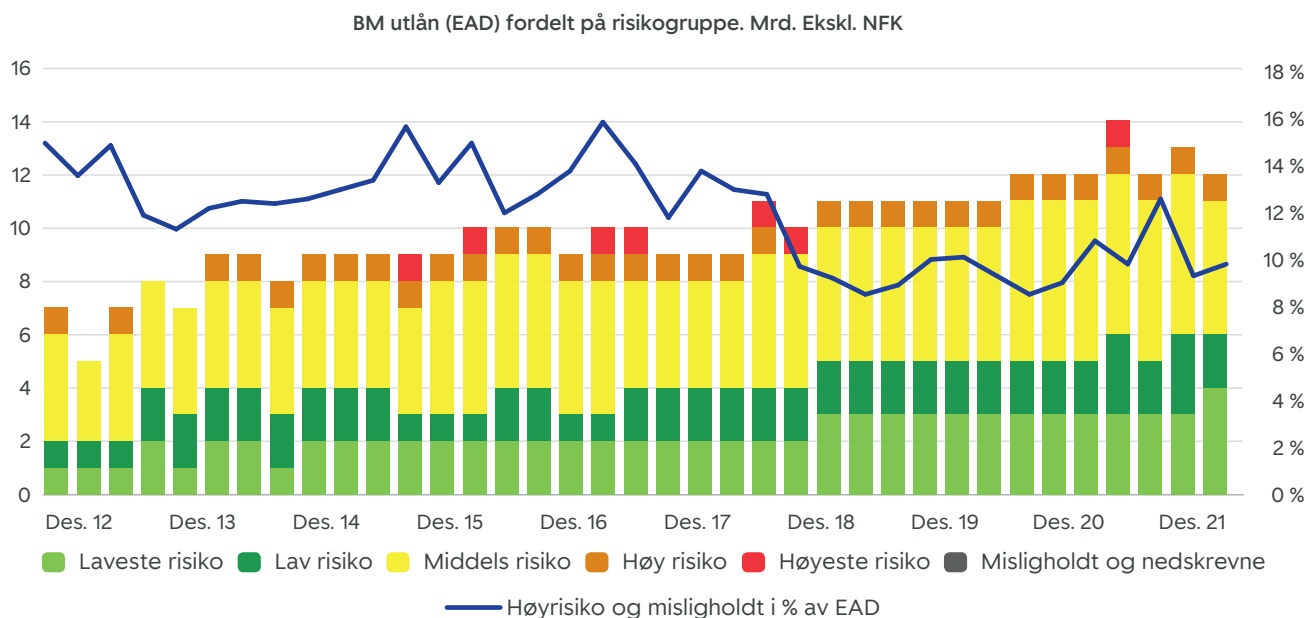
Figur 5.7.

Den totale kreditteksponeringen er størst mot næringsseiendom og eiendomsprosjekter hvor engasjementet er sikret med pant i fast eiendom hvor belåningsgraden er gjennomgående moderat sett opp mot sikkerhetsverdiene. Forventet tap i BM-porteføljen har vært relativt lav over tid. Ved utgangen av 4. kvartal 2021 var det forventende tapet i porteføljen lik 0,37 (0,48) prosent i BM-porteføljen.

Risikoen i bankens BM-portefølje vurderes gjennom bankens kredittmodell som moderat, jevnfør figur 5.10. Porteføljen har lav høyrisikoandel, lavt mislighold og lave tap.

Figur 5.10 Bedriftsmarked. Total portefølje fordelt på risikogruppe (risiko- og sikkerhetsklasse). Volum i MNOK.

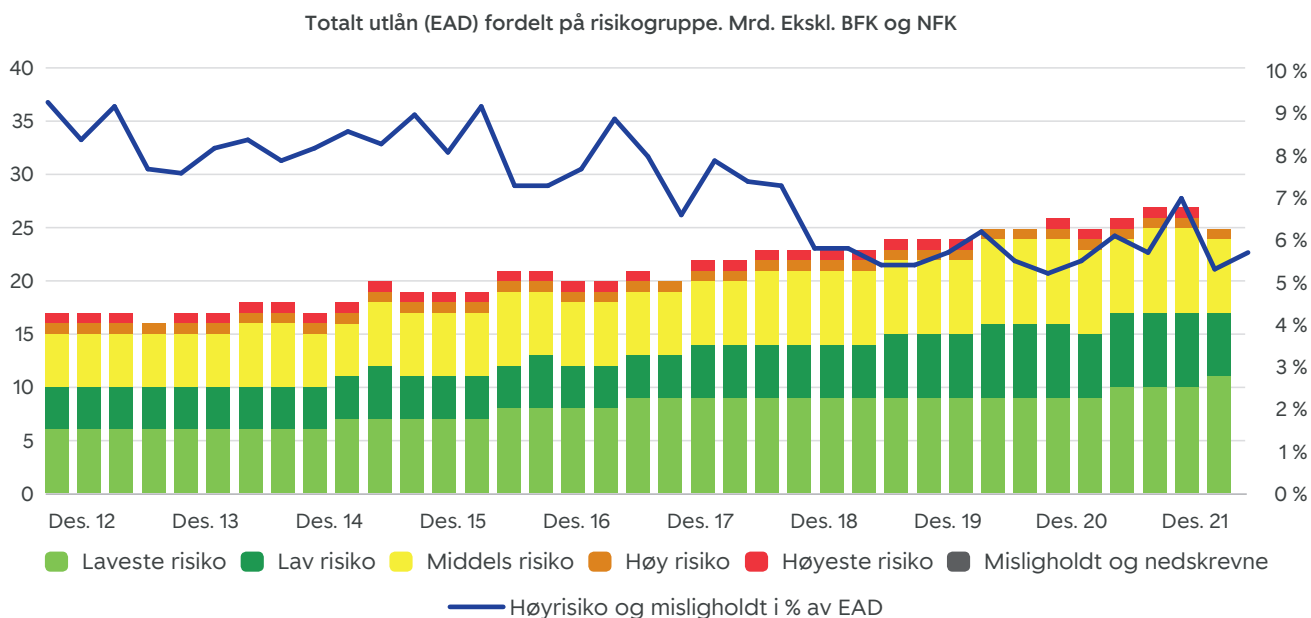

5.1.2.3 Totalt

Risikoen i bankens kredittportefølje vurderes gjennom bankens kredittmodeller som lav til moderat;

- Andel lav og laveste risiko i PM porteføljen er 84 (81) prosent.
- Andel lav og laveste risiko i BM porteføljen er 47 (41) prosent, mens andel middels risiko er 43 (48) prosent
- Andel lav og laveste risiko i totalporteføljen er 66 (63) prosent, mens andel middels risiko er 28 (31) prosent.

Figur 5.11 Total portefølje fordelt på risikogruppe (risiko- og sikkerhetsklasse).

6. Markedsrisiko

Markedsrisiko defineres som tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, aksjekurser og valutakurser.

6.1 Styring og kontroll av markedsrisiko

Styringen av markedsrisiko skjer gjennom detaljerte rammer for blant annet investeringer i aksjer, obligasjoner og posisjoner i rente- og valutamarkedene. Rammene vedtas av bankens styre og gjennomgås minimum årlig. Etterlevelse av rammene overvåkes løpende og status i forhold til styrevedtatte rammer rapporteres månedlig. Rammene ligger godt innenfor de maksimalgrenser myndighetene har fastlagt.

Bankens eksponering for markedsrisiko skjer p.t. gjennom plasseringer for å sikre en tilstrekkelig likviditetsportefølje, i porteføljen av strategiske eierandeler eller investeringer i aksjer, verdipapir-fond og egenkapitalbevis (øvrige likvide aktiva). Banken skal ikke ha en handelsportefølje.

Likviditetsporteføljen har som formål å sikre at banken har tilstrekkelige likvide eiendeler til å kunne overleve i 12 måneder uten ekstern finansiering. Som definert i policy for styring av likviditetsrisiko så består den av kontanter/ innskudd i Norges Bank, investeringer i rentepapirer av høy kvalitet og med høy likviditet (eks. statspapirer, andre papirer med 0 % vekting ift kapitaldekningen og obligasjoner med fortrinnsrett, obligasjoner utstedt av kommuner/ fylkeskommuner eller industri med minimum AA-rating) samt innskudd i kredittinstitusjoner og øvrige likvide aktiva.

Styret har vedtatt rammer for markedsrisiko som måles og følges opp jevnlig. Banken beregner markedsrisiko innenfor følgende områder:

- Renterisiko
- Spreadrisiko
- Aksjerisiko
- Valutarisiko

Med **renterisiko** menes risikoen for tap av kapital eller inntekter som følge av endring i markedsrenten. Dette oppstår som følge av avvik mellom tidspunktet for renteregulering på eiendeler og renteregulering på gjeld. Renterisiko reguleres av rammer for maksimal verdiendring ved en endring i rentenivået på 2 prosentpoeng. Med spreadrisiko menes risikoen for endringer i markedsverdi/realistisk verdi av obligasjoner mv. og engasjementer som følge av generelle endringer i kredittspreader.

Med **kursrisiko** menes risiko for tap av kapital eller inntekter som følge av ugunstig kursutvikling på aksjer, egenkapitalbevis og verdipapirfundsandeler. Dette oppstår som følge av bankens investeringer i aksje-, egenkapitalbevis- og verdipapirfondsmarkedet. Bankens risikoeksponering mot denne formen for risiko er regulert gjennom vedtatte rammer for maksimale investeringer i de ulike porteføljene.

Med **valutarisiko** menes risikoen for tap av kapital eller inntekter som følge av ugunstig valutakurs-utvikling. Dette oppstår som følge av at åpne posisjoner i andre valutaer enn bankens basisvaluta, norske kroner, endrer verdi ved valutakursendring. Rammene for valutakursrisiko er uttrykt ved rammer for maksimal total valutaposisjon samt begrensninger i mulig valutaeksponering.

Se note 2 og note 13-15 i årsregnskapet for 2021 for mer detaljert beskrivelse av regnskapsmessig behandling av finansielle instrumenter.

7. Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for ikke være i stand til å innfri forpliktelser på forfall eller ikke evne å finansiere eiendeler, herunder ønsket vekst, uten vesentlig økte kostnader.

7.1 Styring og kontroll av likviditetsrisiko

SpareBank 1 Ringerike Hadelands risikotoleranse og retningslinjer for styring av likviditetsrisiko og finansieringsrisiko er angitt i bankens likviditetspolicy. Likviditetsstyringen skal organiseres på en slik måte at det sikrer god styring og kontroll av bankens likviditetssituasjon. Dette oppnås ved at banken har klare ansvarsforhold, tilstrekkelig kapasitet, kompetanse og systemer for å gjennomføre likviditetsstyringen. Kortsiktige og langsiktige likviditetsforstyrrelser, både kriser i banken og markedet håndteres i henhold til utarbeidet beredskapsplan. Beredskapsplaner foreligger på både konsern- og alliansenivå.

Likviditetspolicyen, forutsetninger for stresstester og beredskapsplaner skal revideres årlig og godkjennes av styret. Bankens beredskapsplan er tett knyttet opp mot beredskapsplanen til alliansen. Banken samarbeider med andre banker i Alliansen gjennom felles beredskapsplan og samarbeidsorganer både innen likviditetsstyring og risikostyring av likviditetsrisiko.

Bankens rammeverk for styring av likviditetsrisiko skal gjenspeile bankens konservative risikoprofil på området. Banken skal ha en tilstrekkelig buffer av likvide aktiva for å dekke normal drift med moderat vekst i minimum 12 måneder uten tilgang på ekstern finansiering, samt å dekke en netto negativ kontantstrøm neste 90 dager i et stressscenario (stort stress i både bank og marked). Likviditetsbufferen skal ha god omsettelighet og diversifisert sammensetning.

Økonomi/finans overvåker daglig utviklingen av likviditetssituasjonen for banken, mens risikostyring er ansvarlig for overvåkning og rapportering av alle gjeldende rammer og måltall til styret kvartalsvis.

7.2 Porteføljefinformasjon

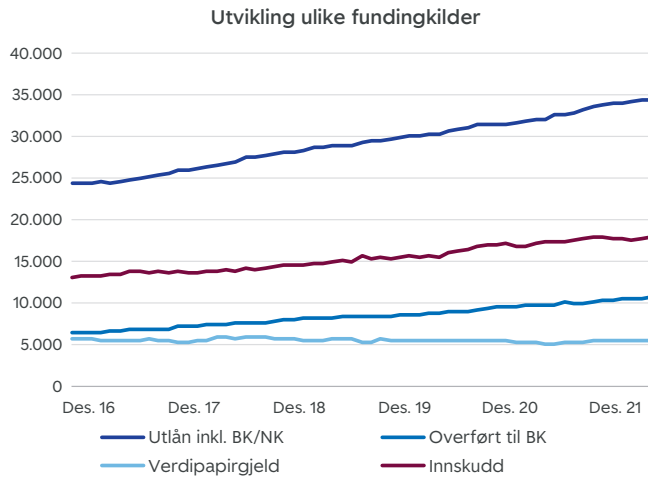
7.2.1 Diversifisering og langsiktig finansiering

Likviditetsrisikoen reduseres gjennom spredning av innlånene på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider. Banken ønsker å ha en konservativ risikoprofil, noe som gjenspeiles i en diversifisert finansieringsstruktur. Banken arbeider aktivt for en best mulig diversifisering av finansieringskilder, -produkter og forfall.

7.2.1.1 Diversifisert finansiering

For å sikre en diversifisert finansiering har banken etablert rammer for avhengighet av markedsfinansiering, bruk av OMF som finansieringskilde og diversifisering av innskudd.

Figur 7.1

Figur 7.2

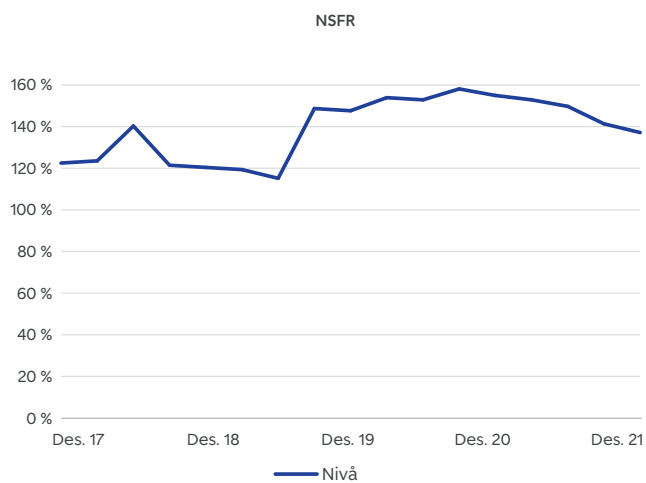

7.2.1.2 Langsiktig finansiering

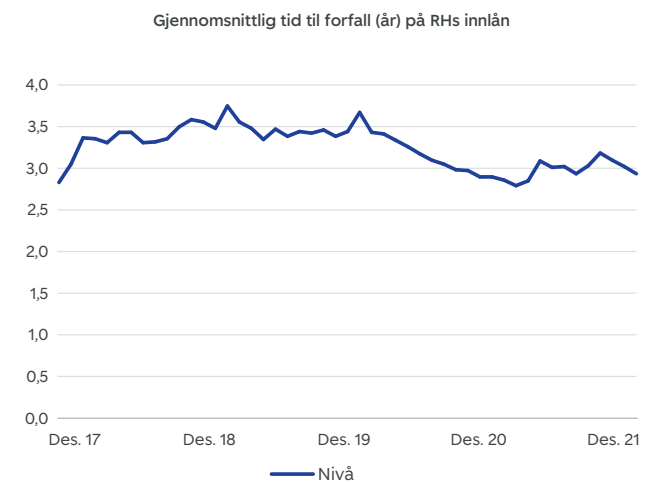
Net Stable Funding Ratio (NSFR) måler bankens andel av stabil finansiering. Langsiktige eiendeler (nevneren i brøken) skal finansieres med et minimum av stabile finansieringskilder (teller). Stabil finansiering er definert som andelen egenkapital og gjeld med løpetid lengre enn ett år. Bankens likviditetspolicy tilsier at NSFR skal være over 100 prosent.

Volumveid snittdurasjon på ekstern finansiering skal minimum være 2,5 år. Per 31.12.2021 var volumveid snittdurasjon på 2,92 år.

Figur 7.3

Figur 7.4

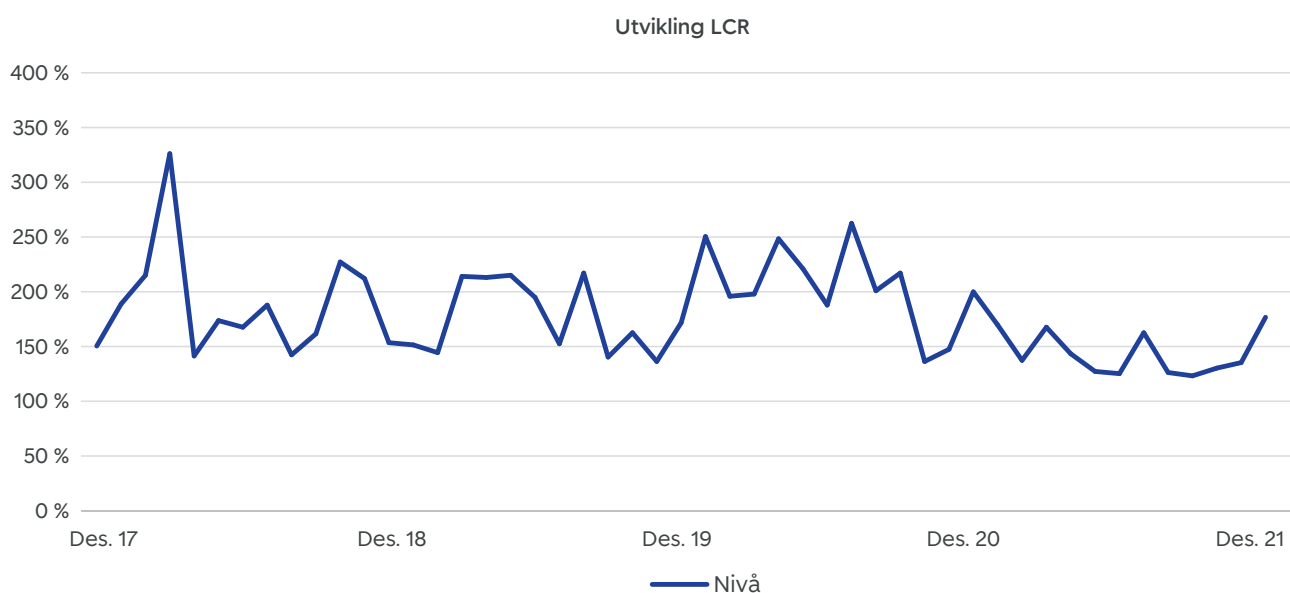
7.2.2 Overlevelse

For å bygge opp under målsetningen om lav likviditetsrisiko er det etablert ulike mål for overlevelse på ulike tidshorisonter.

7.2.2.1 LCR

Liquidity Coverage Ratio (LCR) er et mål på likviditeten i en stresset periode på 30 dager. Banken må ha nok likvider til å håndtere store tap av innskudd kombinert med stopp i tilgang på ny ekstern finansiering. LCR skal dekke både en institusjonell krise og en systemkrise. LCR-tallet beregnes ut fra en brøk hvor teller består av tilgjengelige likvider av høy kvalitet, og nevner består av forventet utgang av innskudd og innlån. LCR rapporteres månedlig til Finanstilsynet.

Figur 7.5

Se note 2 og note 16 og 17 i årsregnskapet for 2021 for mer detaljert beskrivelse av regnskapsmessig behandling av likviditetsrisiko.

8. Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser. Mens banken bevisst tar markeds- og likviditetsrisiko, er operasjonell risiko en risikotype man i størst mulig grad ønsker å unngå.

8.1 Styring og kontroll av operasjonell risiko

Den operasjonelle risikoen i konsernet skal karakteriseres ved få og små operasjonelle hendelser. Den praktiske styringen av operasjonell risiko i konsernet baserer seg på hovedaktivitetene som fremkommer:

- Risikoanalyser
- Tap, hendelser og kundeklager
- Kontinuerlig forbedring
- Lederbekreftelsen

8.1.1 Risikoanalyser

Operasjonell risiko er ikke et tillegg til allerede eksisterende risikokategorier, men kan sies å være en "prosessrisiko" som vil være tilstede i selve prosessen med å håndtere blant annet kreditt-, markeds- og likviditetsrisiko. Operasjonell risiko relatert spesifikt til prosesser innenfor nevnte områder vil derfor som hovedregel vurderes ved risikoanalyser av disse områdene.

Avdeling for risikostyring og compliance skal fasilitere risikoanalyser og bistå med metodikk og verktøy som gjør det mulig for førstelinjen å gjennomføre egne risikoanalyser.

8.1.2 Tap, hendelser og kundeklager

Banken har en etablert praksis for registrering av uønskede hendelser. En samlet oversikt over uønskede hendelser bidrar til at banken har fokus på de rette områdene hva gjelder kvalitet og internkontroll. I begrepet uønskede hendelser ligger kundeklager, vesentlige IT-hendelser og andre hendelser.

Tap og hendelser skal gjennomgås periodisk for å avdekke vesentlige eller systematiske feil, svakheter og forbedringsområder. Alle medarbeidere i banken har et ansvar for å rapportere hendelser og kundeklager. Avdeling for risikostyring og compliance er ansvarlig for at disse blir registrert i hendelsesdatabasen i henhold til egne rutiner.

8.1.3 Kontinuerlig forbedring

Avdeling for risikostyring og compliance skal registrere og følge opp vesentlige forbedringsforslag basert på rapporter fra internrevisjon og tiltak basert på erfaringer fra Finanstilsynet eller anbefalinger fra andre uavhengige kontrollorganer. Alle ledere med ansvar for å følge opp tiltak, skal jevnlig oppdatere fremdrift på igangsatte aktiviteter i forbedringsdatabasen.

8.1.4 Lederbekreftelsen

Alle ledere av virksomhet - og støttefunksjoner har ansvar for den daglige risikostyringen, samt for å sikre at det foreligger en god internkontroll innenfor sitt ansvarsområde. Alle ledere skal rapportere status og utvikling i årlig lederbekreftelse, samt vurdere risikokultur som et element i analyser og kartlegginger for sine områder. Lederbekreftelsen skal gi administrerende banksjef og styret informasjon om risikostyringen er forsvarlig ivarettatt, herunder at rutiner, retningslinjer og lover/regler følges. Lederbekreftelsen er en viktig del av konsernets systematiske arbeid med kvalitet. Arbeidet med lederbekreftelsen koordineres av avdeling for risikostyring og compliance.

9. Compliance risiko

Compliancerisiko er risikoen for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner, bøter, økonomisk tap eller svekket omdømme som følge av manglende etterlevelse av lover, forskrifter eller myndighetsfastsatte retningslinjer.

9.1 Styring og kontroll

Avdeling for risikostyring og compliance har det overordnede ansvaret for å koordinere compliancearbeidet. Konsernets ledelse er ansvarlig for implementering og etterlevelse av lover og forskrifter, mens den enkelte medarbeider er ansvarlig for den daglige, løpende etterlevelse. Hendelser og brudd på complianceområdet blir på samme måte som for operasjonell risiko registrert og fulgt opp via konsernets hendelsesdatabase.

10. Eierrisiko

Eierrisiko er risikoen for at konsernet blir påført et negativt resultat fra eierposter i strategisk eide selskaper, eller at konsernet må tilføre ny egenkapital i strategisk eide selskaper, enten dette skyldes kraftig vekst eller for å sikre videre drift som følge av underskudd.

10.1 Styring og kontroll

Konsernet utøver sin eierstyring i eide selskap gjennom formelle styringsorganer i Samarbeidende Sparebanker (SamSpar), SpareBank 1 Gruppen AS, Alliansesamarbeidet og de øvrige eide selskapene. I 2012 ble "Samsparhuset" etablert blant annet for å styrke bankenes innflytelse innenfor SpareBank 1-alliansen.

10.2 Eksposering

Konsernet har en betydelig risikoeksposering mot SpareBank 1 Gruppen og SpareBank 1 relaterte selskaper. SpareBank 1-alliansen med tilknyttede selskaper er et meget viktig strategisk fundament som gir banken tilgang på produkter, teknologi, kompetanse og markedsprofilering og bidrar til at banken kan være en selvstendig lokalbank.

Hoveddelen av konsernets eierrisiko er knyttet til underliggende kredittrisiko, markedsrisiko og forsikringsrisiko i de eide selskapene.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland er per 31.12.2021 eksponert for eierrisiko gjennom følgende eierposisjoner.

- SpareBank 1 Boligkreditt AS, eierandel 4,87 %
- SpareBank 1 Næringskreditt AS, eierandel 3,68 %
- SpareBank 1 Kredittkort AS, eierandel 3,07 %
- SpareBank 1 Finans Østlandet AS, eierandel 5,09 %

I tillegg behandles enkelte mindre eierandeler i felleskontrollerte virksomheter med mindre beløp.

11. ESG-risiko

SpareBank 1 Ringerike Hadeland påvirkes av ESG-faktorer direkte gjennom egen virksomhet og indirekte gjennom utlånsporteføljen. ESG-faktorer gjennom direkte påvirkning håndteres primært som operasjonell risiko, compliance risiko og likviditetsrisiko, og er integrert metodikk og vurderinger innenfor disse risiko.

ESG-risiko defineres som risikoen for tap som følge av at konsernets eksponeringer mot motparter påvirkes negativt av ESG-faktorer. ESG-risiko er en risikodriver for kredittrisiko, motpartsrisiko og markedsrisiko og kan deles i deles i følgende kategorier:

1. Miljørisiko (E) er risikoen for tap som følge av at konsernet direkte eller indirekte gjennom eksponeringer mot motparter påvirkes negativt av miljøfaktorer, herunder endringer i natur-, klima- og/eller annen miljøforringelse
2. Sosial risiko (S) er risikoen for tap som følge av konsernet direkte eller indirekte gjennom konsernets eksponeringer mot motparter påvirkes negativt av sosiale faktorer som samfunnsforhold, arbeidstakerrettigheter, økonomisk kriminalitet o.a.
3. Styringsrisiko (G) risikoen for tap som følge av konsernet direkte eller indirekte gjennom konsernets eksponeringer påvirkes negativt av manglende styring og kontroll.

I 2021 er fysisk klimarisiko tatt inn som del av risikoarbeidet for bankens utlånsportefølje. Det rapporteres på fysisk klimarisiko gjennom bærekraftsrapporten 2021. Det utarbeides i tillegg ny rutine for å vurdere fysisk klimarisiko for nye kredittengasjementer.

11.1 Strategi

SpareBank 1 Ringerike Hadeland vedtok i 2021 en ny visjon og strategi. Banken skal være «en drivkraft for bærekraftig vekst og utvikling i vår region». Strategien er bygget for å møte tre sentrale megatrender: Digitalisering, endrede kundeforventninger og det grønne skiftet. Bærekraftstrategien er en integrert del av virksomhetsstrategien, og er konkret på handlinger som skal bidra til vesentlig å redusere negativ påvirkning på klima og vesentlig forbedre den positive påvirkningen, slik taksonomien for bærekraft indikerer.

I 2021 er det etablert en ny rutine for ESG-vurderinger ved ny kredittprosess for bedriftsmarkedet. Her kartlegges både risiko og muligheter for virksomhetene vedrørende hele ESG-området.

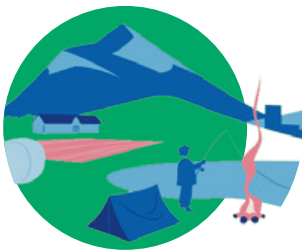
Banken har løpende særlig oppmerksomhet på arbeid for å avdekke og hindre økonomisk kriminalitet, spesielt knyttet til hvitvasking og terrorfinansiering.

I 2021 er det gjennomført en bred interessentdialog, med tilhørende vesentlighetsanalyse. På bakgrunn av analysen har vi definert våre mest vesentlige temaer innenfor bærekraft og samfunn slik:

- Økonomisk kriminalitet og antihvitvasking
- Ansvarlig utlån – bærekraftige kredittprosesser
- Etikk og antikorrupsjon
- Bankens rolle i lokalsamfunnet
- Grønne produkter
- Klimarisiko
- Ansvarlig forvaltning (fond)

Banken skal ikke, verken direkte eller indirekte, medvirke til krenkelse av menneske- og arbeidstakerrettigheter, økonomisk kriminalitet, hvitvasking, korrupsjon, alvorlig miljøskade eller andre handlinger som kan oppfattes som uetiske. Dette gjelder både internt og i forhold til samfunnet for øvrig. I tillegg gjelder bærekraftsansvaret internt arbeid med HMS, etikk, likestilling og miljøeffektivitet.

FNs 17 bærekraftsmål ligger til grunn for bankens bærekraftsambisjoner. Banken vil særlig ha fokus på følgende bærekraftsmål:

Klima og miljø

Egen virksomhet er klimanøytral innen 2030

Klimanøytral finansierings- og investeringsportefølje innen 2050

Grønn omstilling

5 milliarder kroner av finansieringsporteføljen er bærekraftig i 2030

25 prosent av boliglansporteføljen er taksonomi-grønn i 2030

Økonomisk kriminalitet

Vi har nulltoleranse knyttet til økonomisk kriminalitet

Konsernet kjennetegnes av høy etisk standard

Likestilling og mangfold

Kjønnsbalanse (40/60) på alle ledernivåer innen 2025

Lønnsforskjeller skal kunne begrunnes med objektive kriterier

For nærmere informasjon se bankens bærekraftsrapportering som ligger på bankens nettside.

